

2003ko urtaren 26a
LXVI. urtea
1.917 zenbakia
2,90 euro

Euroa ahultzeko inbaditu dute Irak

ARGIA

**MARTIN UGALDE
KULTUR PARKEAREN
AURKAKO ERASOA**

protesta eta babes eskaera

berriz ere

di al herri euskaldun
di al euskarari

URRIKO
larrun

**Sabino Aranaren
itzala,
bere heriotzaren
mendeurrenean**

Mahaikideak

IÑAKI ANASAGASTI

JOKIN APALATEGI

LUIS DE GUEZALA

INFORMAZIOAR

Erremintak

Ingeniaritza linguistikoan dugun ikerketa + garapena + berrikuntza oinarritzko erremintak sortzen eta hobetzen dihardu. Oinarritzko KAPSULA deituriko sistema teknologikoan biltzen dira. Hurrengoak:

- Analizatzaile morfologikoa
- Euskararako lematizatzailea
- Espainolerako lematizatzailea
- Kwin: MS Word artxiboetako bilatzailea
- Testu alineatuak ikusteko prototipoa
- Itzulpenak baieztatzeko prototipoa
- Konkordantziak ikusteko prototipoa
- Batua/bizkaiera itzulpen laguntzailea

Ikerketa

- SARETEK, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzaren Euskal Sarean integratuta gaude.
- Oinarritzko ikerketako proiektuak egiten ditugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (SAIOTEK). Adibide gisa:
 - Lengoaia naturalaren prozesamendua
 - Lengoaia naturalaren prozesamendua informazioaren gestioari aplikatuz
 - Lengoaia naturalaren prozesamendua ezagutzaren gestioari aplikatuz
- Ikerketa aplikatua egiten dugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (INTEK). Adibidez:
 - Itzulpen-laguntzaileak hizkuntza tekniketan oinarrituz
 - Itzulpen laguntzaileak
 - itzulpen-memoretan oinarrituz

Soluzioak

Web/CD-ROM/papera formatuetan soluzioak ondoko alorretan

- Berriak eta agendak
- Aldizkari eta egunkariak
- Liburutegi eta dokumentazio-zentroak
- Formazio eta autoformazioa
- Jolas interaktiboak
- Denda birtualak
- Bezeroentzako gune pribatuak
- Komunikazio korporatiboa

N UNIBERTSOA

Adur SOFTWARE
PRODUCTIONS

marako taldeak
erreminta hauek
men batzuk:

Adur Software Productions, S. Koop (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

orbitzuak

holkularitza
zarritako soluzioen
guneraketa jarraia
omunikazio zuzena
sperientzia

asteko gaia

- Nekazariak, txarto ordaindutako bokazioa

MARIA GONZALEZ

6

pertsonaia

- Odile Kruzeta: "Mezua indartzea da gure erronka". ESTITXU EIZAGIRRE / IXIAR EIZAGIRRE

10

iritziaren leihoa

- Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA

16

- Inplosioaren beharraz.

XABIER AIERDI

18

- ETako kritiko litera-

ria.

XABIER MENDIGUREN ELIZEGI

19

- Luparekin. Emetu, ematzeko. ELIXA-BETE GARMENDIA

20

- Txandan: Teoria betekada?

JEXUX MARI IRAZU

21

- Hiruko Txikian: Estilografikak.

JOXE MARI OSTOLAZA

21

- Oihartzunak

22

erdiko kaiera

- San Telmoko altxor ahaztuak.

NERE LUJANBIO

23

- Ramon Agirre eta Joserra Senperena guneroko xarmaz. AINARA GURRUTXAGA

27

- Ezpalak: IZASKUN JAUREGI

28

- Argitalpenak: Edorta Jimenezi galdezka.

PILAR IPARRAGIRRE

30

- Gartxot: ASISKO URMENETA, MARKO ARMSPACH, JOKIN LARREA

32

- Denbora-pasak

34

Martin Ugalde Kultur Parkeari eraso

Otsaileko operazioari segida emanez, Juan del Olmo epaileak "Egunkaria", Martin Ugalde Kultur Parkea eta Elkar-Zabalitzen enpresen aurka jo du zortzi pertsona atxilotuz. Orduan bezala euskal gizartearen gehiengoak protesta egin du Donostian euskararen aurka eta euskal kulturaren aurkako eraso berritzaile hartu duten aurrean. Egoceren analisiaz gain, Kontseiluko Iñaki Laso eta 'Berria'ko Martxelo Otamendi zuzendariari egindako ekarriketak atondu ditugu barruko orrialdeetan. **52**

- Ihesi: Urak agintzen duenean.

AINHOA OIARTZABAL

36

- Makina bat kontu:

GARBIÑE UBEDA, JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA

40

- Ikuskizunen agenda: ALOÑA

IPINTZA

42

gaiak

- Lauburua mahai jolasa kalean.

XABIER TELLETXEA

44

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitalpen honen edizioa laguntzaile:

kutxa

gizarte ekintza

Odile Kruzeta

«Mezua indartzea da gure erronka»

Programazio berria martxan jarri orduko hartu gaitu bere bulegoan Euskadi Irratiko zuzendariak. Irratiaren tripak erakutsi eta tripetatik atera izan diren kritikei buru hotzarekin erantzun die. **10**

Luparekin

Elixabete Garmendia

20

Irak Dolarrari ez

Ikertzaile batzuen arabera, Estatu Batuek Irak inbaditzeko arrazoia diruan oinarritzen da. 2000ko azaroan, Irak petrolio dolarretan beharrean eurotan saltzen hasi zen. Ordutik geroztik euroa %17 sendotu da eta dolarrak behera egin du. Ikertzaile horien iritziz, AEBen asmoa Irakek euroa baztertu eta berriz ere dolarretan saltzen hastea da. Horrela, Irak ezezik petrolio saltzen duten gainerako herrialdeak ere "arrastoan sartu"ko lituzkete. **56**

Joxe Joan Gonzalez Txabarri

Ziklo politiko berria itxaroten

Espainiako Auzitegi Nazionalak euskalgintzaren hainbat enpresen aurkako operazio poliziala agindu baino lehen mintzatu ginen Joxe Joan Gonzalez Txabarriekin. Anartean, euskal gizartea borborka antzematen duela esan digu Gipuzkoako ahaldun nagusiak eta horrek ziklo politiko berri bat ekarriko duela Euskal Herriarentzat. **46**

termometroa

- J. J. Gonzalez Txabarri: "Ziklo berrian ere, aber-zaletasun demokratikoak lideratuko du herri hau". **46**

MIKEL ASURMENDI

- Asiaren lehiak Europako ontziolak batu ditzake. **50**

DANIEL UDALAITZ

- Martin Ugalde Kultur Parkeari eraso. **52**

ERREDAKZIOA

- Net hurbil: Irak inbadituz dolarrak euroa ahuldu nahi zuen. PELLO ZUBIRIA **56**

azkena

- Bidea da soluzioa. MIKEL IRIZAR **58**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produkzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena: Kike Amonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Harpidetzak: Xabier Pagola. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Iñigo Txintxurra, Aloña Sorluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Llorente. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 110 euro. Ipar Euskal Herria: 133 euro. Espainia: 110 euro. Beste atzerriak: 140 euro. Airez: 219 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko partaidea da.

Nekazariak Txarto ordaindutako bokazioa

MARIA GONZALEZ

NEKAZARIEN LANBIDEAREN ezaugarriak kontuan izanda, laborariek erregimen berezia dute Espainiako eta Frantziako Gizarte Segurantzaren. Gainontzeko langileon eskubide sozialak bermatu ahal izateko, euren berezitasunak aintzat hartzen dituen sistema zeharo oinarritzkoa da. Erregimen horren babespean lan egiteko baldintzek, baina, emakumeak kaltetu ohi dituzte. Bizkaiko EHNE nekazal sindikatuko ordezkarietako Gizarte Segurantzako arduradun Jabier Erizek "arazo historikotzat" jo du andrazkoen izateko baztertzeko hori. Iparraldeko emakumeek "erretreta biziki tipiak" deituriko pentsio baxu-baxuak jasotzen dituzte, euren lan-bizitzan kotizatu ezin izanaren ondorioz, Mutualité Sociale et Agricole (MSA) kutxako administratzaile Jean Michel Harlouchetek azaldu digunez.

Nekazarien Gizarte Segurantzako erregimenaren desagertzea gauzatzeaz dagoela salatu dute sarritan Hegoaldeko laborariek. Espainiako Gobernuak langile autonomoen erregimenarekin parekatzea bultzatu badu ere, sistemak kaltetutako emakume nekazarien egoera hobetzeko neurriak hartu ditu irailaren hasieran. Nekazarien Gizarte Segurantzak zuzeneko eragina du euren produktuetan. Nola ahalbideratu daiteke nekazaritza lehiakorrik eskubide sozialik gabe?

**Espainiako Gobernuaren
ekimenezko legeak, REASS eta
langile autonomoen arteko
kotizazio ezberdinak ezabatu nahi
ditu. Horretarako, enpresarien
tasak aplikatuko dizkio nekazariei.
2004tik aurrera, laborarien
kotizazioek gora egingo dute**

Nekazaritzak "oinarrizko bizi-baliabidea" behar duela izan eskatzen dio Espainiako legeriak Gizarte Segurantzaren Nekazal Erregimen Berezian (REASS) afiliatu nahi den laborariari. Ezkontide batek baserritik kanpo lan egiten badu eta hortik diru-iturri altuagoak lortzen baditu, ezkontide nekazariak ezin izango du REASSen kotizatu. Gehienetan, gizonezkoa izan ohi da baserritik kanpoko soldata jasotzen duena eta, horregatik, sistema horrek emakumeak baztertu dituela esan ohi da. Atxondoko esne-ekoizle Pili Solagurennek, adibidez, hiruzpalau urtetan ezin izan zuen kotizatu, senarrak kanpoko lan batean diru gehiago irabazten zuela argudiatu baitzion Gizarte Segurantzak. Beste andrazko batzuek, ordea, Espainiako Administrazioaren eta EAEko Merkataritza Ganbaren hitzezko itunari eutsi behar izan zioten 1991. urtean, sortutako *impass* batean REASSen sisteman sartu ahal izateko. Gizarte Segurantzaren datuak argiak dira ildo horretan, aipatutako urtean baino ez baitzuen REASSek gorakadarik izan. Kontuan izan behar da nekazaritza beherantz doan sektorea dela eta Gizarte Segurantzaren afiliatuko datuek horixe baieztatzen dute.

Espainiako Gobernuak andrazkoen baztertze horri amaiera eman nahi izan dio, paradoxikoki, REASS langile autonomoen erregimena-ekin parekatzea ekarriko duen legearen bitartez. Irailaren hasieran tramitatutako legeak ahaidea REASSen afiliatzen baimendu du, "nekazal ustiapenaren titularrak ere sistema horretan kotizatzen badu". Aurreko traba gailendu da horrela, kanpoko diru iturriak izatea ez da oztopo. Hala ere, esan bezala, enpresaburuak erregimenaren ezaugarriak aplikatuko zaizkie nekazariei.

Sistema propio baten beharra

Nekazarien Erregimen Bereziak kotizazio

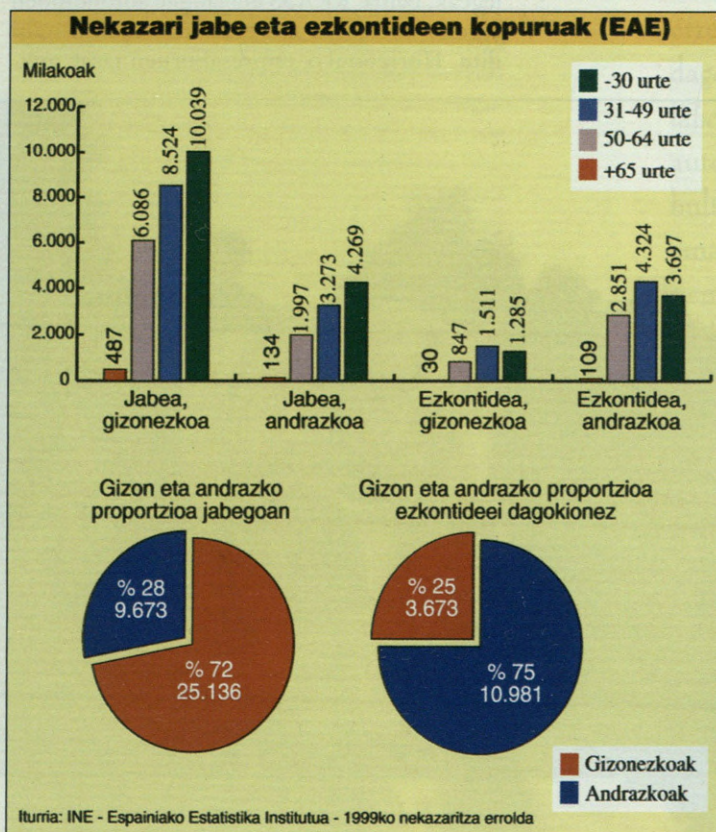
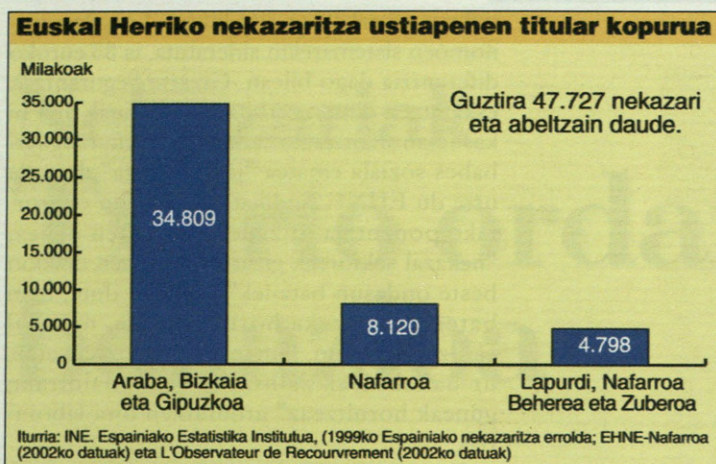
txikiagoak eskatzen ditu hilean. Langile autonomoen sistemarekin alderatuta, ia 85 euroko diferentzia dago hilean. Gizarte Segurantzak eskaintzen dituen zerbitzuak berdinak dira bi kasuetan. Kotizazio txikiek edozein langileri babes soziala ematea "justifikatuta" dagoela uste du EHNE sindikatuak. 2002an onartutako ponentzia ofizialean zehazten denez, "nekazal sektoreak gizarteari ematen dizkion beste ondasun batzuek" azaltzen dute, hein batean, desoreka hori. Izan ere, nekazal ekoizpenaz gain, "lurraldearen kudeaketaz, ur-baliabideak zaintzeaz eta astialdirako guneak hornitzeaz" arduratzen dira laborariak.

Espainiako Gobernuaren ekimenezko legeak, baina, REASS eta langile autonomoen arteko kotizazio ezberdinak ezabatu nahi ditu. Horretarako, enpresaburuaren tasak apli-

katuko dizkie nekazariei. Datorren urtetik aurrera, laborarien kotizazioek gora egingo dute. Bizkaiko EHNEko ordezkariatzako Gizarte Segurantzaren arduradun Jabier Eri-zek azaldu bezala, "lehenengo 30 euroko igotza kolpe handia izango da hilero 160 eurotik gora ordaindu behar izaten duen familiarentzat". Gainera, 2018. urtean, bi erregimenen kotizazioen berdinketa gauzatuko da. "Azken batean, Nekazarien Erregimen Bereziaren desagertze progresiboa ekarriko du", azaldu du Erizek.

Arabako nekazari Koldo Ereñok langile autonomoen erregimenean kotizatu du azken hamalau urtetan. Nekazarien Erregimen Berezia utzi behar izan zuen, hirugarren langile bat kontratatzean. Hala ere, Ereñok ez dio trabarik ikusten gehiago ordaindu behar

izateari, baldin eta enpresaburuen egoera berdinean jarriko badituzte". Administrazioek kalitatezko produktuak ekoizten lagundu behar dituztela uste du Arabako nekazariak. Laborarien heziketa profesionala eta produktuen lehiakortasuna ezinbestekotzat jotzen ditu Ereñok. Horrela, "benetako bizi-baliabidea" izango litzateke nekazaritza eta ez, "bigarren mailako eta txarto ordaindutako bokazioa". Alde horretatik, "nekazariontzako erregimen berezi baten beharra" azpimarratzen du Ereñok, "lanbidearen berezitasunak" kontuan izan daitezkeen. Produktuen jatorria adierazteko labelek eta langileen eskubide sozialek ustiapenen errentagarritasunean era-

gin dezaketelakoan dago. Gizarte Segurantzako erregimen berezia beharrezkoa suertatzen da, lanbidearen ondorioak xuritzeko. Esaterako, Ereñok adierazi legez, "34 urte baino ez dauzkat eta, dagoeneko, hernia eta lunbagoa izan ditut; nekazari gaixotasun espezifikoak dira". Espainiako legeriak, baina, ez ditu lunbaldiak, artritisak edota hezurretako bestelako eritasunak lanbide gaixotasun moduan hartzen. Koldo Ereñok azaldu duen moduan, "ez da logikoa REASS kendu eta diru-laguntzetan oinarritutako ekoizpena mantentzea". Nekazaritzak errentagarria behar duela izan uste du Ereñok eta Administrazioek hori bultzatu beharko luketela.

Iparraldeko laborarien kotizazioak ez du prezio finkorik, hileroko etekinaren %40koa da eta. Gero eta nekazari gutxiago daudela kontuan izanda, "jarduten duten laborarien kotizazioekin, erretiratu pentsioak ordaintzeko nahikoa ez izatea posible litzateke", azaldu du Mutualité Sociale et Agricole (MSA) kuxako administratzaile Jean Michel Harlouchetek. Hala ere, oraindik konponbiderik ez duen arazoa dela dio. Izan ere, "erretreta ttipiek" ongi islatzen dute nekazarien egoera, Frantziako Estatuak "non-salarié" gisa hartzen dituztenak. Erretreta hartzeko adina luzatu berri du azken erreformak. Horrela, 2008. urtean 160 hiruhilabetetan (40 urtetan) kotizatu izana eskatuko zaio laborariari. Orain arte, 150 ziren lan egin behar izandako hiruhilabeteak (37 urte eta erdi). 2004an, 152 eskatuko dituz-

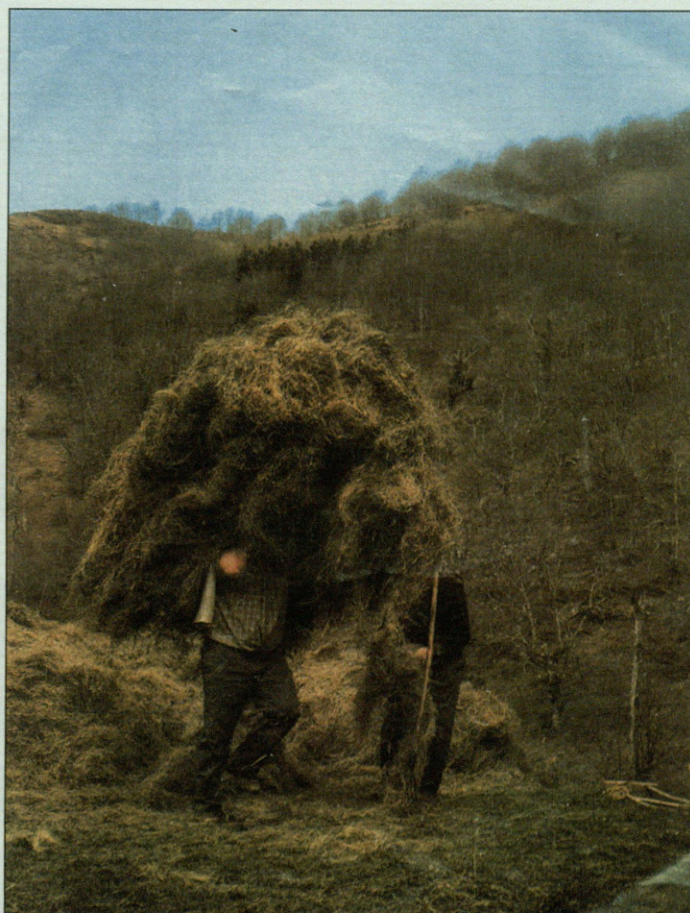
ALBERTO ELOSEGI

te eta, pixkanaka-pixkanaka, aipaturiko epea eskatuko zaio laborariari. Erretiratuta kobratuko duen pentsioaren zenbatekoa arautu zuen iaz beste erreforma batek. Horrela, laborari erretiratuen pentsioa handitu zuen Frantziako Gobernuak: lanbide arteko soldataren %75ekoa da gaur egun, 657,73 euro inguru.

"Erretreta ttipiak"

Laborari erretiratuen pentsioa horren txikia zen, Frantziako Gobernuak derrigorrezko pentsio osagarria delakoa ezarri zuela iaz. Horren helburua da laborarien erretreta lanbide arteko soldataren %75ekoa izatea, hots, 657,73 bat eurokoa. Oinarritzko pentsioa eta derrigorrezko pentsio osagarriaren arteko diferentzia lanean jarduten duten nekazarien kotizazioekin ordaintzen da. Bigarren hori kobratu ahal izateko, baina, hamazazpi urte eta erdi egin behar izan dira nekazal ustiapenaren titular gisa. Jabetza hori, gehienetan, gizonezkoek okupatzen zuten. Horregatik, Iparraldeko emakumezkoen erretretak "biziki ttipiak" ohi dira, Harlouchetek adierazi duen moduan. Derrigorrezko pentsio osagarria senarra hiltzean baino ezin dute jaso emakumezkoek. Orduan, ezkontidearen erretreta osagarri horren %54 baino ez dute jasoko. Kontuan hartu behar da laborari erretiratuen erretreta eta derrigorrezko pentsio osagarriak gehituz, 657,73 euro behar direla. Beraz, alargunak bigarren pentsioaren erdia baino ez du kobratuko. Gainera, ez da bere lanaren ondorioa izango, hark ezin izan baitzuen kotizatu.

Andrazkoen baztertze hori saihesteko asmoarekin, Nekazarien Erregimen Berezian ezkontide biak afilia daitezkeela erabaki zuen ondoren Frantziako Gobernuak. Trabarik gabe, pertsona berak bi lan eginez gero ere, bi erregimenetan kotizatze aukera aurreikusten du legeak. Jean Michel Harlouchetek azaldu duenez, "erregimen orokorrean kotizatzea hobetsiko da orduan, laborantzak ez diolako erretretari ezer ekartzen". Laborari erretiratuen pentsioak ikusita, begi bistan dago sistema orokorrari helduko diola nekazariak. Ildo horretatik, ziurtatu gabe dago nork ordainduko dituen gutxitzen doan sektore baten eskubide sozialak eta halakorik izango ote duten. ■

gipuzkoako
bertsolari
txapelketa
2003

hernaniko sandiusterri aretoan
azaroaren 1ean 17:00etan

zumaiako aita mari antzokian
azaroaren 2an 17:00etan

Antolatzailea:

Gipuzkoako
Bertsolaritza
Elkartea

Laguntzailea:

«Mezua indartzea da gure erronka»

Odile
Kruzeta

Urriaren gordinean bere sandalia finek piztu digute arreta. Berezko grazia dute bere ibilkerak, hizkuntza adierazkorrak eta bi begi sarkorrek. "Atsegina" eta "elegantea" izan dira bulegotik ateratakoan etorri zaizkigun hitzak. Korapiloak harilkatu eta askatzeari ez dio beldurrik Odilek. Nortasun handiz, argi hitz egiten du edozein gairi buruz. Hori bai, muturretatik tiraka eta elkarri tximetatik heldu gabe jardutea da eskatzen duena.

ESTITXU EIZAGIRRE

IXIAR EIZAGIRRE

Argazkiak: Amaia Sagasti

Irratigintzan urte asko daramatzazu. Zer aldaketa ezagutu dituzu?

Garapen teknologikoa izugarria izan da, eta horrek aukera asko eman dizkigu. Irrati kazetaria beti izan da bere produktuaren oso jabe. Telebistan lan talde zabala behar da produktu bat aurrera ateratzeko (kamerak, argiztatzai-leak, kazetariak...). Irrati kazetariaren lana, aldiz, mikrofono edo askotan telefono batekin egin liteke. Digitalizatzearekin prozesu hori are errazagoa bihurtu da. Funtsean lehengo lan bera egiten dugu baina azkarrago eta, beraz, lan gehiago egitera iristen gara.

Irratia gaurkotasuna da, eta gaurko teknologiak aukera ematen du momentuan gertatzen ari den hori kontatzeko. Garai batean nekez sartuko ginen notizia gertatzen ari den tokitik bertatik. Egun sakelako telefonoarekin edozein tokitatik sar gaitezke.

Teknologiak eskaintzen dituen aukerak, kazetari-tza lana aldatu du?

Azkarrago egiten da lan, horrek dituen arrisku guztiekin. Ia pentsatzeko aukerarik gabe egiten da lan askotan. Egia da gaurkotasunari arintasuna zor zaiola, baina gaur jendeak gertakariak hotz-hotzean kontatzea bezainbeste estimatzen du hori marko batean txertatzeko gaitasuna. Datu asko iristen zaizkigu, iturri askotatik, eta gaur benetako lan zaila galbaha pasatzea eta gertakarien artean zer lotura dagoen ikustea da. Kazetarion lana hori ere bada, eta batzuetan juxtu-juxtu aritzen gara datu hutsak ematen, ia ordenatzeko edo korrelazioak egiteko aukerarik gabe.

Euskadi Irratiko zuzendari zara 1999az geroztik. Zer da ikasi duzuna?

Agintzea baino askoz eraginkorragoa dela, egin behar duenak garbi ikustea zergatik den

lan hori garrantzizkoa. Norbera ez bada jabetzen, alferrik da beste batek agintzea. Baina, aldi berean, hain konplikatua da gure egiturak, oso zaila dela mundu guztiari gauza guztien zergatiak iritsaraztea. Horrek frustrazio handiak sorrarazten ditu. Gainera, askotan mezuak zeharkako bidetik iristen zaizkio jendeari, eta pertsonak aurreiritzi bat sortzen du mezua zuzenean ematen zaionerako. Komunikazioa zaildu egiten da kasu horietan.

Zuzendari lanak bizimodua aldatu dizu?

Albistegietako buru nintzenen okerrago bizi nintzela uste dut. Tempoak ezberdinak dira. Albistegietan ez da pertsiana jaisten sekula: goizeko ordubietan zerbait gertatu bada adi egon eta jarraipena egin behar zaio. Eta zerbait garrantzitsua gertatzean kanpoan egokitzten banintzen edo joko kanpo harrapatzen baninduen, halako arra, halako egonezina sartzen zitzaidan barrura. Orain erabakiak gogoragoak dira, baina eguneroko bizimodua errazagoa da.

Zuzendari eta emakumea izateak, egungo gizartearen zer esan nahi du?

Seme-alabak izango banitu seguruenara nahi-

ko gaizki moldatuko nintzateke. Gaur hainbat lanek ia dedikazio osoa eskatzen dute. Gizona edo emakumea izan, seme-alabei benetan zor zaiena eman nahi bazaie oso zaila da bi gauzak uztartzea. Eta gizarteak, luzera begira, benetan estimatuko du seme-alabei eskaintzen zaien denbora.

Norberaren bikoteari ere zor zaio denbora eta arreta, baina ezberdina da. Zortea dut, sekulako laguntza baitaukat etxean. Seguru nago bakarrik biziko banintz askoz ere estuago biziko nintzatekeela.

Programazio berria jarri duzue martxan. Zer helburu jarri diozue?

Mezu zuzenagoak lortu nahi ditugu. Nik uste errealizazio tekniko-artistiko aldetik, Euskadi Irratiak urtetan gauzak dezente jorratu dituela eta maila polita lortu duela. Baina inpresioa dut mezu zuzena ahaztuxeago geneukala.

Programazioa prestatzerakoan mezuari, edukiari indarra ematea erabaki dugu. Gertatzen ari den horren berri ematerakoan, guk bakarrik hitz egin beharrean, protagonistek, adituek eta entzuleak berak ere lekua izatea nahi dugu. Irrati publiko batek bere gizarteako sensibilitate ezberdinen pulpituia ere izan behar du, hizketarako lekua eman behar die.

Curriculumuma

- **JAIO:** Eibarren, 1957an.
- **BIZI:** Donostian.
- **EUSKADI IRRATIKO ZUZENDARIA.**

Ibilbidea

- Fisika ikasketak egin zituen.
- Solfeoa eta pianoa ikasi zituen. Izukaitz taldeko abeslari izan zen (1975etik 1980ra), eta bi disko kaleratu zituzten: Izenik gabe lehena, eta "Otsoa dantzan" bigarrena.
- 1981ean ARGIAN hasi zen kazetari.
- 1984an hasi zen Euskadi Irratian, albistegietan kazetari eta debate eta mahainguru politikoak zuzentzen: "Aste politikoa" eta "Iturri Onetik" izenekoak.
- Albistegietako buru egin zuten gero.
- 1999az geroztik, Euskadi Irratiko zuzendari da.

Urte askotan telefonoak entzuleentzat zabalik egon dira, baina batez ere entretenimendu eta jolaserako saioetan eman zaio jendeari parte hartzeko aukera. Esparru hori zabaldu egin nahi dugu. Lehenengo aldiz ostiraletako debate politikoari telefonoak zabaldu dizkiogu, jendeak galderak egin edo iritziak eman ditzan.

Eduki aldetik nola egituratu duzue eguna?

Irratiaren *prime-time* (edo entzule gehien dituen puntako ordua) goizeko 7etatik 10ak artekoa da. Jendeak ordu horretan, batez ere, gertatu denaren berri jakiteko pizten du irratia. Beste jende batek, errepidean denbora asko pasa behar duenak, jada albisteak entzunak izaten ditu eta beste entretenimendu mota bat bilatzen du: konpainia, barre pixka bat, musika. Guk bi produktuak bereizi egin ditugu: goizean Euskadi Gazteari jarri diogun magazina jolastia goa da, eta Euskadi Irratiari jarri dioguna sakonagoa da, gaurkotasanari kasu gehiago egiten dio eta errepideari ere arreta gehiago jaritzen dio (gero eta gehiagok entzuten baitu irratia autoan doala).

Arratsaldean "Kostaldeko Trena" saioa dugu, musikari eskainia. Ia gure ikurra da, hasiera-hasieratik daukagun saioa baita; ondo funtzionatu du ordu horretan, jendeak estimatzen du. Bestetik, "Arratsaldekoa" saioarekin apustu berri bat egin dugu: gaiak sakon lantzen ditu, baina unean uneko gertaerei hainbesteko arreta jarri gabe. Gure bizitzan ere badirelako hainbat gauza erabat atemporalak direnak eta garrantzia dutenak.

Gauetan jende askok kirolaren berri izateko jotzen du irratira. Kirol saioa gaueko 23:15etatik gau erdira arte izango da. Gau

erditik aurrera "Ipurtargia" izeneko saioa jarri dugu martxan, konpainia eskaintzen duena. Musika, elkarrizketak, entzuleen deiak biltzen ditu, gauak ematen duen konplizitate giro horretan.

Zer entzule kopurutara iritsi nahi duzue?

Audientzia neurtzen duen CIES etxearen arabera, Euskadi Irratiak 79.000 entzule ditu, Radio Euskadik 213.000 eta Euskadi Gazteak 63.000.

Lortu nahi dugun audientzia kopurua, bi ikuspegitatik planteatu dugu: bata entzuleria absolutua da eta gure helburua 70.000 entzuleren bueltan ibiltzea da (hori Hego Euskal

Herrian, Iparraldean ez baita halako neurketarik egiten).

Bigarren audientzia mota kopuru absolutuari dagokio. Audientzia kopuru absolutuetan askotan ez dakigu garbi zertaz hitz egiten ari garen; biztanleriaren %25 gara euskaldunak, baina multzo horretan denek ez dute ulermen maila bera, denak ez dira irritati entzuleak eta denak ez dira 25 urtetik gorakoak. Euskadi Gaztearekin batera, entzule euskaldunen poltsa horren %16a iritsi nahi genuke.

Gizartean euskaldunen kopurua haziz doa. Euskadi Irratiak proportzio horretan entzule gehiago ditu, edo ez da halako hazkunderik sumatzen?

Euskadi Gazteak 15 urteko bizitza dauka eta badakigu hor hazkunderako potentzial handi bat dagoela oraindik. Ikusi egin beharko da herri honek bizitzeko zein auke-

Bertsoa

DOINUA:

LAGUNDERIKAN DANGO

Zuzendariak dauka beretzat kaltean goian egon beharra aginte katean baina xelebreia da bien bitartean hain zaila izatea kideen artean komunikazioa irriti batean

Aitor Mendiluze

ra egiten dituen eta guk eskaintzen diogun produktua gustatzen zaion ala ez.

Militantzia garaiak joan ziren eta jendeak gustuko duen saioa bilatzen du. Gero eta gehiago zappeatzen da irratian. Gainera, euskalduna normalean nola elebiduna den, oso aukera zabala dauka. Ez dago esaterik Euskadi Irratia entzuten ez duelako, ez denik euskaraz bizi. Gerta daiteke informazioarako beste iturri batzuek nahiago izatea, eta entretenimendurako Arrate irratia modukoak nahiago izatea, edo Euskadi Gaztea (40 urtetik gorako askok ere entzuten baititu irratia-formulak), edo EITB moduko produktua nahi izatea. Gainera gaur tradizionalak izan diren entretenimendurako hedabideez gain, beste batzuek ere badaude, Internet esaterako.

Entzuleak halako aukera duela jakinda, zein da zuen apustua?

Kontuan hartzen dugu irratia publikoa garaia, euskarazko irratia, eta normalizazioari bultzada emateko sortu zela. Horregatik, irratia konbentzional bat da egin behar duguna, guk egiten ez badugu beste inork ez baitu egingo.

Informazioa egitea oso garestia da. Euskal Herrian nekez sortuko da irratia pribatu bat, euskaraz jardungo duena eta gainera informazioa emateko aukerak izango dituen. Entretenimendurako, oster, irudimenarekin eta musikarekin sortu daitezke ekimen pribatuko produktuak, funtzionatu dezaketenak. Baina guri ez dagokigu hori. Guk irratia konbentzional bat egin behar dugu, gure herriak horretarako eskubidea baduelako.

Gure eskaintza egiterakoan, guk muga handi bat daukagu, euskaldunon esparrua mugatua dela. Askotan iritsi nahi genuke hainbat protagonista elkarriketatzera eta ezinezkoa da, gure gizartearen zati handi batek ez duelako euskaraz egiten. Hizkuntza bera kasu honetan muga da. Horrek esan nahi du ez dugula euskarazko informa-

Heriorenkin topo. Azken urteotan oso gertukoak, oso maiteak nituen pertsonak hil egin dira. Bizitza mugatua denaren benetako kontzientzia hartu dut, lehen aldiz. Gauzak beste modu batera ikusten hasi naiz, modu aberatsagoan. Heriotzarekin topo egitea da azken urteotan gertatu zaidan gauzarik garrantzitsuenak.

ziorik egin behar? Ez ditugula debateak egin behar? Egin behar ditugu, baina kontziente izanda ezintasun bat daukagula.

Euskadi Irratia diru gutxiarekin egiten dela esaten da...

Kontua da zeri esaten zaion diru "gutxi". Informazioa egitea oso garestia da. Norbait Irakera bidaltzen dugunean ez dugu bidaia bakarrik ordaintzen, pertsona horri egiten zaion aseguru milaka euro kostatzen da. Eta kazetariak Afganistanen barrena ibili direnean euren konboia babesteko talde bati ordaindu behar izan diote. Halako erabaki bat hartu behar dugun bakoitzean, partida handiekin jokatzeko ari gara. Dena da zer egin nahi dugun, edo noraino iritsi nahi dugun. Gu diru publikoz hornituta gaude

BILBO

Urriaren 31tik azaroaren 16ra, Arenalean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

**Bizi
irakurriz!**

eta diru hori ezin da edozein modutan gastatu.

Bestetik, begira dezagun inguruko komunikabide publikoek zenbateko zuloak dituzten: TVEk bilioietako zuloa du. Kataluniako hedabide publikoek ere sekulako defizita daukate. Eta EITBk ez du defizitik. Tokian tokiko agintariek erabakitzen dutena da "informatiboki interesatzen zaigu hau egitea eta egin dezagun zuloa", edo EAEko gobernuan daukagun lehendakariak esan duen bezala: "Defizitik ez. Herriarren dirua kudeatzen ari zarete, beraz ondo gestionatu".

Zentzu horretan, Radio Euskadiren aurrekontuak eta Euskadi Irratiarenak orekatuak daude? Baietz uste dut. Subentzioan nahiko antzerako gabiltza, baina autofinantzaketan Radio Euskadik daukan publizitate poltsa askoz ere indartsuagoa da guk daukaguna baino. Radio Euskadik ondo lan egiteaz gain bere alde daukana da protagonista guztietara iritsi daitekeela. Gainera ez hemengoetara bakarrik. Munduan gaztelera hain hedatua da, edozein lekutatik jaso dezaketela bertakoen iritzia. Kolaboratzaileen kasuan ere ez dira Euskal Herrikoetara mugatzen. Kataluniako edo Madrilgo kolaboratzailea eduki dezakete.

Saio batzuk pribatizatu egingo omen dira. Zergatik?

Urtetan entretenimendurako produktuak obra kontratuen bidez egin dira. Eusko Jaurilaritzak eskatu duen beste gauza bat da, Euskal Herrian badela ikus-entzunezko sektore pribatu bat, eta sektore horri bultzada eman edo atek zabaltzea behar zaizkiola. EITBk ezin duela jasotzen duen dirua bere zilborrera begira gastatu.

Hala ere, egiten den gehiena etxekoa da. Kanpoan egiten dena %30 izango da. Pribatizatu dena entretenimendua da, hedabideetan frogatua dagoelako entzuleak berritasu-

Kritikei erantzuna

"Sustatu.com-en agertutako kritika batzuekin bat nator: formari arreta jartzen zitzaion bezala, edukiari askotan ez zitzaion egin beharreko jaramona egiten. Beste kontu bat da norbaiti halakoren barrea gustatzen zaion edo ez. Ezin da esan Euskadi Irratian barre txoroak soilik daudenik. Estilo oso ezberdinak daude irrati honetan, saio bakoitzak bere tonua du".

na eskatzen duela gero eta gehiago. Beraz, programak maizago aldatu behar dira.

Programa pribatua edo etxe barrukoa izan, antzematen da kalitatean?

Irrati nobela gehienak kanpoan egindakoak izan ditugu. Pello Zabala ere ez da etxe honetako langilea. "Klasikoak gaur" etxeko batek egingo balu, seguruena okerrago egingo luke, guk ez baitakigu Pello Zabalak musika klasikoaz dakien guztia.

Gidoilari talde bat, kazetari talde bat produktu jakin bati begira badago, eta bere besoetako haurra bada, hori oso ondo mimatuko du, etxekoak izan edo kanpokoak izan. Hori bai, lan baldintza eta azpiegitura egoki batzuk eskaini behar zaizkie kanpokoei eta barrukoei, eta nik uste biei lan baldintza berdintsuak eskaintzen zaizkiela.

Euskadi Irratiari hedabideetan egindako kritiken artean, entzulea umetzat hartzen dela ere esan du norbaitek. Programak egiterakoan, zer entzule duzue buruan?

Gure entzuleria ez dugu umetzat hartzen, izatez, "Maritxu Berritxu" umeen saioa ere kendu egin genuen.

Gure entzule eredia edozein irrati kontentzionalen duena da: 30etik 50 urterako bitartekoa. Eta hor denetik sartzen da. Entzule asko adineko jendea da, gelditzen diren elebakarrak horiek direlako; gainera emisore batekiko oso leialak izaten dira askotan.

Baina guk buruan dugun *target* edo xedetalea hiritarra da, gizarte moderno eta industrializatu bateko entzulea. Gaur Alkizan edo Orozkon bizi den pertsona hiritarra da. Egun Euskal Herria Los Angeles moduko zerbait da. Batzuk biziko dira herri txikietan edo auzoetan, baina azkenean hiriak oso gertu daude. Gehienok lantegietan egiten dugu lan eta denok dauzkagu hedabideetara iristeko modu berberak. ■

gure!
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

ARGIAren EGUTEGIA 2004

Euskaldunon almanaka

7€

- Eguneroko informazio erabilgarria.
- Hainbat gai, egunero irakurgai: umorea, euskal rocka, errezetak, natura, landareak, lasterkariak,...

Eskura ezazu!

ARGIAko 943 37 15 45 zenbakian, denda@argia.com helbidean
edo

ohiko salmenta puntuetan

BOLIVIA

Esportazio nagusiak: sojazko babak, gas naturala, zinka, urrea, zilarra, beruna, eztainua, egurra eta azukrea.

1 zinka. nola adlag. (1855). Zin eginez; arneguz. Orduan hasi zen Pedro biraoka eta zinka.

2 zinka. iz. (*1828, ~1800). Ipar. Giza irrintzia; irrintzia. Hiru zinka igorri zituen izugarriak. Zinkaz ari. Zinka egin.

ZINKA,
NAHI BESTE
ESPORTATZEN
DUGU, BAI...

"EGURRA
BERRIZ,
KONTSUMO
NAZIONALERAKO
DAUKAGU..."

SK=

Etienne Salaberry (1903-1981)

MENDEURRENA OMENALDIA

HITZALDIAK, MAHAI INGURUA ETA EKINTZA KULTURALA

Urriaren 22an

Non: Baionako Unibertsitatean

Noiz: Arratsaldeko 4,30etan

Arduraduna: Pierre Charriton

Hizlariak:

Egan, Euskalerrriaren Adiskideen Elkartearen agurra:

Gillermo Etxeberria

J.L. Davant: Etienne Salaberryren hainbat alderdi

Pako Sudupe: Etienne Salaberry: kazetaritza politikoa

Urriaren 24an

Zer-non: Mahai-ingurua Uztaritzen,

Lapurdi aretoan, ilunabarreko 9etan

Moderatzailea: Pierre Ainziart

Partaideak:

Euskalerrriaren Adiskideen Elkarte eta

EGAN aldizkariaren agurra:

Joxe Mari Urkia lehendakariaren eskutik

Mahai-inguruko partaideak:

J.L. Davant, Pako Sudupe, Kurutxet jauna

eta Emile Larre Jauna

Urriaren 26an

Egun handia Heletan

11etan Meza nagusia bertako parrokian

Predikaria: J.P. Ouret apaiza

Ondoren: Oroitarria bistaratzea, Herriko auzapeza,
auresku, bertsolari eta dantzarien laguntzarekin

Eguerdian: Bazkaria, IRIGOINZAHARRETA ostatuan.

Otordu garaian: Euskalzaleen Biltzarra berrituaren
aurkezpena Pierre Charriton eta Edurne Epalza
lehendakariaren eskutik

Etienne Salaberryri buruzko hiru liburuen AURKEZPENA

ANTOLATZAILEAK

E.K.E

EGAN
Euskalerrriaren
Adiskideen Elkarte

HELETAKO
HERRIA

Xabier Aierdi

EHUKO SOZIOLOGIA IRAKASLEA

Inplosioaren beharraz

INIGO AZKONA

Lehendakariaren planean bake promesa bat dago: planak bakea ekarriko duela edo bakearekin batera erdituko dela. Ez dut uste horrelako promesik egitea bere esku dagoenik, neurri handi batean gure eszenatoki politikoan ETA aldagai independentea delako, eta Ibarretzek inork baino hobeto badaki noraino baldintza deza-keen eszenatoki hau.

Horiek horrela, Lehendakariari ez dagokio bere eskutan ez dagoenik prometitzea, ezker abertzaleari baino. Ezker abertzalea urte luzetan ibili da bere posizioaren legitimazioa gainontzekoen erantzukizun edo borondate ezean bilatzen: “Guk nahi dugun ibilbidetik besteak ez doazen moduan, hemen ez da ezer aldatu eta, beraz, zoritxarreko patu batek borroka bide guztiak zabalik mantentzera behartzen gaitu”. Ez ikusi, gorra edo ez jakinarena egin arren, garai hau amaitu da: erdua guztiz agortua dago eta bere mobilizazio moduak ere, hitz batean, erritualak dira. Eta federik gabeko erritualak, luzaro iraun arren, gainbeherako inertzia baino ez dauka. Honetaz, asko daki Eliza Katolikoak.

Erantzukizuna beraz ez dago kanpoan, barruan baino. Ezker abertzale antolatuen introspektzio baten ondoren aldagetak egiteari ekin beharko dio, eta oinarritik hasita bere liderrak konbentzitu arte ekin beharko du.

Erantzukizunik handiena bigarren mailako liderrengan dago, herri bakoitzeko erreferentziazko pertsonengan, lagunartean diotena xede politiko bilakatu behar dute eta. Espainiar trantsizioan Suárezek esan omen zuena dute helburu: legedian (gure alderdian) normala izan behar da kalean (lagunartean) normala dena (dioguna). Ekimen honen erronka ezker abertzale posible baten etorkizuna da. Bigarren maila honi dagokio erregea biluzik dagoela ezagutzea ematea. Biolentziarekiko desafektzioa hasieran beti instrumentala izaten da, ikuspegi estrategikotik mesederik ez digula egiten ohartzetik datorrena, baina gero, hainbat aldiz errepikatuta, errefusapen moralak bilakatu da. Hori da ezker abertzaleko zati esanguratsuenak solasaldietan adierazten duena.

Edozein erakundetan bezala, prozesu honek oztupo ugari aurkituko ditu, ukaezinak baitira barruko aspaldiko botere-posizio ezarriak. Batuketa zero prozesu bat da gainera:

batzuek irabazten dutena besteek galdu.

Egungo nomenklaturak ala ezin du, ala ez daki ala ez ditu gauzak beste era batera egin nahi. Edozelan ere, egun gertatzen den moduan, egoera dezepzionagarri honen faktura ezin du gizarte osoak ordaindu. Adibidez, asteburu honetan Nazio Eztabaida Gunerako Foroaren berri izan dugu, eta izango dituen lan ildoak eta ideia indartsuak ikusita, betiko leloak direla ohartzen gara, azken hogeitun entzun izan ditugun berberak eta, noski, edozein Euskal Herriko erakunde berrik bezala, “diagnosi” bat egingo du Foroak. Herri honek duen diagnosi kopurua edukita, nola da posible gaudenetik irten ezin izatea?

Nazio Eztabaida Gunerako Foroaren berri izan dugu, eta izango dituen lan ildoak eta ideia indartsuak ikusita, betiko leloak direla ohartzen gara, azken hogeitun entzun izan ditugun berberak eta, noski, edozein Euskal Herriko erakunde berrik bezala, “diagnosi” bat egingo du Foroak. Herri honek duen diagnosi kopurua edukita, nola da posible gaudenetik irten ezin izatea?

Honelakoak ikusi edo entzutean burura etortzen zait Kubricken “El resplandor filmean” Jack Nicholsonen idazten duen nobelaren testua: esaldi berbera, modu ezberdinez, baina ehunka aldiz errepikatua. Gure herriko foroetan ere berdin: ideia antzu berbera baina mila bider plazaratua. Benetan, pertsona ero baten irudi obsesiboa dirudi.

Guzti honengatik inplosioaren beharra ikusten dut euren burua ezker abertzale legitimo bakartzat dakusatenengan. Inplosio honek egungo egoeratik irtetea du helburu, zeren beren oinarriek argi dute etorkizuna ala baketsua izan beharko dela ala ez dela etorkizunik egongo. Gaur egungo liderrek ez badakite besterik egiten, badute zeregin bat: irudia erakargarriagoa izan dadin, albora eginda, hurrengoei txanda utzi. ■

Xabier Mendiguren Elizegi

EDITOREA ETA IDAZLEA

ETako kritiko literarioa

Iritzia libre da. Kritika ere bai. Horiek biak axioma dira niretzat, bizitzan bezala artean. Askatasuna behar du sortzaileak nahi duena nahi duen bezala adierazteko, baina irakurleak ere berea du maite ez duena baztertzeko eta are gaitzesteko eskubidea. Kritikarako eskubide hori perbertitu egiten da, ordea, kritikariak esku batean luma eta bestean pistola baldin badauzka.

Zertaz ari naizen? 2003ko ekaineko "Zutabe"n (103. zenbakia) Hasier Etxeberriaren prentsa-artikuluak gogor maiseatzen ditu norbaitek. Ez naiz hasiko hemen Etxeberriaren iritzia defenditzen edo kritikariaren argudioak arbuiaitzen; gutxienezkoa da hori, eta kontu honetaz ez nintzen arduratuko delako testua Lapurdiko ikasleen edo Bizkaiko kamioizaleen aldizkari batean atera balitz, baina "Zutabe" ETaren agerkaria da, eta horrek diferente egiten ditu gauzak.

Ez dut ETari buruzko hamaika milagarren artikulua idatzi nahi ere, nahikoa aspertuta egongo zarete dagoeneko betiko leloei betiko leloak entzuten. Hortaz, eskari bat izan nahiko luke idazki honek, edo eskari bikoitza, hobeto esanda: inkisidoreen arkatz gorria horrenbeste maite duen kritiko horri, mesedez, aukera dezala hedabide apalago bat, iritzien arteko truke berdintasunezkoago bat posible izan dadin; "Zutabe"ren ardura dutenei, berriz, ez dezatela "fronte" berri bat zabaltu, arren.

Fronte berrien zabaltze etengabe hori da joan den 8-9 urteko dinamikaren ezaugarrieta: bat: zinegotziak, kazetariak... Beste ezaugarri nabarmena, Espainiako gobernuak gero eta sektore zabalagoetara hedatzen duen kriminalizazioa: partiduen ilegalizazioa, komunikabideen ixtea, desobe- dientzia zibilarekikoak... Ez dut paralelismo egin nahi, ezta zer zeren erantzun den ebatzi nahi ere, baina batere zerkusirik gabeko prozesuak direla uste duenak betaurrekoak baino zer edo zer gehiago behar du errealitatea behar bezala ikusteko.

Idazle jendea ez da bereziki ausarta: egolatriaren eta zalantza artean mugitu ohi da gehienbat; gainera, oro har ez du hortik ateratzen bizimodua, eta, beraz, erraza dauka hor

ALBERTO ELIZEGI

borroka-lerro berria eratzen duenak arrakasta lortzea. Isilik geratzea erabakiko lukete askok, nazkaz edo beldurrez, eta txorien txorrotxioei buruz idaztea beste hainbatek (chiztari elkarteren bat haserretzen ez zaigun bitartean). Leteren poetari buruzkoa gertatuko litzateke horiekin guztiekin: "...etxean geratu da, ateak itxita".

Kikiltzen ez denik ere badago, noski. Ezagutzen dugu bizkartzainarekin ibili beharra duen euskal idazlerik, bere aukera politikoa dela-eta; halakoak ugaritzea ez litzateke harritzekoa baina bai lotsatzekoa, gizatasun hutsez lehenik, baina baita euskaltasunez ere, nire ustez.

Kalteak ez dira hor amaitzen ordea; imajinatu gure herriaren askapenaren aldeko hautua egin duen idazlea: zer gogo izango du bere ideiak idazlanetan jartzeko, jakinik aukera horixe dela *zilegi* bakarra? Zer sinesgarritasun, bere buruaren eta irakurleen aurrean? Iraultza

Inkisidoreen arkatz gorria horrenbeste maite duen kritiko horri, mesedez, aukera dezala hedabide apalago bat, iritzien arteko truke berdintasunezkoago bat posible izan dadin; "Zutabe"ren ardura dutenei, berriz, ez dezatela "fronte" berri bat zabaltu arren.

aldeko idazleak izan ziren emankor eta interesgarrienak XX. mende hasierako Errusian, baina antzutzte bidean agortu ziren gero estalinismoa onartu zutenak.

Amaitzera noa. Etxeberriari, animoarekin batean, elkartasuna eta babesa bidali nahi dizkiot, eta sortzaile gehiago bere bekatu berean erortzea lagungarri izango zaiolakoan idatzi dut artikulua hau, besteak beste. Baina batez ere sinesten dudalako euskal kulturari, herri libre izango bagara pertsona libre gisa jardun behar dugula, eta ez dugula sekula galdu behar kritikarako gaitasuna. Zirikatzaileak nahiago, zikiratzaileak baino. ■

Elixabete Garmendia

KAZETARIA

Emetu, ematzeko

Julio Medemen dokumentalak utzi dit halako irudipen bat, emakume gehiagoren ahotsak entzungo nituela gustura. Beste testigantza batzuei ezer kendu gabe -Eduardo Madinarena gogoan-, dokumentalean dauden emakumeen agerpenek utzi didate arrasto sakonena. Maixabel Lasa bat ETAk hil zion senarrari maitasun aitortpena egiten. Kristina Sagarzazu semea gorrotoaren atzaparretatik libratzeko ahalegina argumentatzen. Preso baten emaztea, kartzelan sortutako ume txikia besoetan, egoeraren dramatikotasuna umore tanta batzuekin zipriztintzen... Egia da azaltzen diren emakume gehienak ez daudela politiko, soziologo, idazle edo aditu gisa, gatazkaren mila eta bat batailetako kaltetu modura baizik; horrek diskurtso politikoa egin beharretik askatzen ditu eta esparru pertsonalago batean jartzen du beren testigantza. Badaude dokumentalean arlo horretan bertan diharduten beste hiltun batzuk ere, gizonezkoak, Daniel Mujika leitzarra adibidez, eta goian aipaturiko Edu Madina. Norberak ze betaurreko ideolo-

ALBERTO ELOSEGI

giko-emozional daraman, horren arabera ikusi eta liserituko du diskurtsoen abaniku zabala, baina esango nuke nonbaitetik hasiko bada zartatzen gatazkaren inguruan eta aitzakian denok daukagun goroldio geruza, hori, zartatze hori, azal zaharra erantzte hori, bihotzetik bihotzera egindako elkarriketatik etorriko dela, eta ez diskurtso intelektualetik. Estrategia eta taktika politikoez jakina dutela beren tokia eta eginkizuna aferra guztian; baina planteamendu soziologiko eta kulturalak ere, nola ez. Baina saminaren zauriak sendatzera-koan anbulategi berberean topo egingo balute alde bateko eta besteko kaltetuek, ziur osatzeko bidea erraztu egingo litzatekeela.

Bihotzetik bihotzera hitzegite hori ez da emakumezkoen monopolioa, baina bai ondare natural samarra. Sarritan eta alde askotatik erridikulizatu izan den gaitasuna. Ezin ahaztu Boabdili Granada galdu zuenean, amak, nafarra bera, leporatu omen zion hura: "Ez negar egin emakume gisa ...". Margaret Thatcherrek, lehen ministrotarako aurkeztu behar zuenean, ahotsaren entonazioa gizonezkoek

bezala erabiltzen ikasi behar izan omen zuen. Geroztik Thatcher gaitzitzen arrunt bilakatu zen emakume agintzaileak kalifikatzeko. Entonazio emeak ez du balio gizonezkoen munduan aurrera egiteko, eta aldi berean emetasunetik kanporakoak jotzen diren jarre-rak gaitzetsi egiten dira. Ez nabil Thatcherren curriculum politikoa zuritzen, emakumezkoen irudi publikoaren argi-itzalak nabarmentzen baizik.

Thatcherrena Mercedes Bengoecheak kontatzen du "Emakunde"ren iraileko zenbakian, "Hizkuntzaren erabilpena lan munduan" izeneko txostenaren laburpenean. Tesia, hauxe da: emakumezkoek eta gizonezkoek hizkera ezberdinak

erabiltzen ditugu; lan munduan gizonezkoen hizkera da nagusi eta, hortaz, emakumezkoena ezdeus eta tokitik kanporakoa gertatzen da, eta komunikazioan nahasketak sortzen ditu.

Bengoecheak zehatz-mehatz diseekzionatzen ditu hizkera baten eta bestearen ezaugarriak. Nabardurak, esanguratsuak gertatzen dira oso. Emakumezko askok, dio, esaldiak galdera edo zalantza entonazioz bukatzen ditu: horrekin mintzaidearen adostasuna bilatzen du, diferentziak baretze aldera eta beste iritzi batzuk entzuteko prest. Horregatik, erabakiak hartzen dituen, emakumeak ulertarazten du taldean hartutako erabakiak direla, eta besteei galderak egitearen bidez, atxikimendua baieztatu nahiko du. Norgehiagokari ihes egiten dio emakumeak.

Gizonezkoaren estiloan, aldiz, beste mintzaideekiko nabarmendu beharra gailentzen da; besteen gainetik azaldu beharra. Horrela, iritziek erabaki sendo eta behin-betikoak dirudite eta sarritan agindu modura agertzen dira. Emakumezkoak elkarrizketan bere inplikazioa adierazi eta besteena lortzeko entonazio bero eta aldakorra darabilen tokian, gizonezkoak tonu hotza eta distantzia aukeratzen ditu, objektibitatearen izenean. Emakumezkoek txirikordatu egiten dituzte gaiak, aurrekoek esandakoari heldu egiten diote. Gizonezkoek berriz, modu indibidualista eta lehiakorrean botatzen dituzte beren jardunak.

Bengoecheak dio ez dagoela esaterik estilo bat bestea baino hobea denik; arazoa da, lan munduan gizonezkoen estiloa denez gero jaun eta jabe, hizkera posible bakarra balitz bezala, hortik gaizki ulertzeak sortzen direla: emakumezkoek galderak egiten dituztenean, zalantza daudela eta irizpiderik ez dutela uste izaten da; beren arrakasta haizatzen ez badute, gora egiteko meriturik ez dutela jotzen da; boterean egonik, agindu bat eman edo kritika bat egiterakoan itzuli-mitzuliaren leuntasuna bilatzen badute, autoritaterik ez dutela ondo-rioztatzen da. Lan munduaz esandakoa, bizitza publiko osora heda daiteke, maila guztietako jardun politikora, gizarteko edozein biltoki eta eztabaidagunetara.

Horrela bada, Medemen dokumentala biltoki eta eztabaidagune gertatzen ari den neurrian, faltan bota ditut emakumezko gehiago, eta ez bakarrik sufritzailea izatea suertatu zaionaren paperean. Emakume idazleak, antropologoak, sikologoak, hezitzaileak, artistak... Diskurtsoa zalantza, galderaz, entonazio beroz eta norgehiagokaren morrontzarik gabe bilbatuko luketen emakumeak. Egia berdaderoak botatzeko enpeinuaren orde, elkarrizketa emetu eta emetuko luketen emakumeak. ■

TXANDAN
Joxux Mari Irazu

Teoria betekada?

Kontrakoa, izatekotan ere. Unai Iturriagak ARGIAN egindako elkarrizketan esan zuen bertsolaritzan teoriatik puska baterako betekada ote daukagun. Iruditzen zait ulertzen dudala zer zentzutan esaten duen, eta alde batera arrazoi ematen diot. Seguru ez dakidana da betekada teoriak sortu ote digun. Nire errezeloa da bertsolaritza oso pixkana-ka, baina, ari dela bere oinarri teorikoak jartzen, ikuspegi berriak sortzen, aldatzen, eta abar. Bide horretan azkeneko mugarri inportante bat Joserra Garziaren tesia izan da, bertsolaritza komunikazio estrategia klabean planteatuta. Ongi etorri tesi eta teoria guztiak, denen artean ere nahiko lan izango duzue-eta bertsolaritzaren fenomeno esplikatzeko ahaleginean! Beste gauza bat da tesiak Bibliatza konfunditzen duenik egotea teoriak doktrina balira bezala hartu eta predikatzea, bakoitzak bere pulpitoak. Nire iritzi apalean hori da azken urteetan bertsolaritzari pasa zaiona, eta niri behintzat oso arriskutsua iruditzen zaidana. Zergatik? Siple esanda, ez delako errealitate osoa jasotzen, eta bertsolaritza ulertzeko, baloratzeko eta gozatzeko molde jakin bat markatzen delako. Eta bertsolarako ere bai, noski. Betekadak betekada, tesi bat beharrean hamar baleude, alde ederrean geundeko. Baina, ez nuke nahi inork ulertzerik hori bere planteamenduak azaldu dituenaren problema denik. ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

Estilografikak

Txiskero-briketekin batera, nere biziotako bat. Bost bat baditut eta denak erabilgarriak. Idaztean makinaz jo edo ordenagailuaren teklatu-klabierri dantzatu baino, nahiago dut paperaren testura lumaz sentitu. Ordea, geroz eta aukera tikiagoak izaten ditut estilografikak erabiltzeko. Txapelatan bezala, tinta beltze-koak nahiago urdinekoak baino. Eta dauzkadan bostak idor ez daitezen, preso dauzkadan lagun batzuei astero idaztea otu zitzaidan. Eta hara non, pizkailuekin bezalaxe -erretzea ez baitago batere modan- lumak erabiltzea eragotzi nahi didate, Garzonen azkena horretara baitoa, preso lagunei idaztea delitua dela ebatzi duelarik. Lumaz izkiriartzean hartzen dudana plazer-rra, presoek nireak jasotzean izanen dutena irudikatzeak bikoizten duenez, gaitz egingo zait Garzonena ekiditea, bestalde lagunak kartak gure posta kutxatik desagertuko liratekeen arriskua ere bururatu baitzait. Eta handiegia dira galerak irabazien aldean. Beraz, hau amaitu bezain pronto, lagun-min baten azken erregaliari bere txanda emanen diot eta tinta beltzez idatziko preso lagunetako bati. Folio pare bat bi aldetatik. Plazerrez. Eta arduraz. Estilografika tintaz bete eta banoa. ■

berria

Boluntarismo eta hizkuntz militantzia beharrezkoak ditugu gaur egun ere

Xabier Kintana

(...) Hizkuntza jakitea ez da aski, dakienak gero erabili nahi ez badu. Ikasi nahia eta erabilera bultzatzeko, motibazioa ere landu beharra daukagu, eta zenbait gauza legez arautu ere bai. Bestalde, behialako boluntarismo eta hizkuntz militantzia haiek behar-beharrezkoak ditugu gaur egun ere. Alde horretatik, alderdi politikoei beren kideei botoarekin batera, omen daukaten ideologiaren arabera portaera linguistikoa ere eskatu beharko liekete beren eguneroko bizitzan.

DEIA

Joseba Aurkenerenari elkarriketa:

"Hegoaldean Iparraldeaz estereotipo batzuk zabaltzen dira, baina eguneroko bizimodu apala ezezaguna da. Harremanak ez daude oraindik aski finkatu-

ta. Muga psikologikoa dago gauza askotan. Iparraldeak badu naturarekiko sentimendu sakona, Hegoaldean galtzen ari dena (...) Maskarada eta pastoralak euskararen gordailu bilakatu dira azken hamarkadetan. Denek hartu nahi dute parte, eta maskaradak badu iniziatikoa den zerbait bertako gazteentzat" (...).

ETIENNE SALABERRIRI BURUZ BI OHAR

1916 zenbakiko artikulari dagokionez, bi zuzenketa egin beharrean gaude.

1. Salaberri Garreta auzoan jaio zen eta ez Garraten, idatzi bezala.

2. Salaberri "zorionez ez zela profeta onegia izan" idatzi genuen, eta berau Pako Sudupek idatzia zela. Sudupek berak hurrengo zehaztapena igorri digu:

Etienne Salaberri "orain arte ez da profeta onegia gertatu, baina guk ere, halabiz, esan beharko genuke". Honekin esan nahi dut oraindik zoritxarrez ez dela profetia bete -horregatik ez da profeta onegia gertatu orain arte Salaberri-, baina atsegin nukeela lehenbailehen bete dadin hark egindako profetia -ez, zorionez, ez dela bete-.

◆ Ann Telnaes, PoliticalCartoons.com web gunean

Albisteak: Irak berreraikitze prozesuan lortzen ari diren arrakasta deskribatuz soldaduek idatzitako esku-titz berdintsu ugari agertzen ari dira AEBetako komunikabideetan.

◆ John Kurtz, www.cartoonfix.com web gunean

Arbela: Amerikak 25 milioi dolar eskaintzen ditu Bin Ladenen truke.

Bin Laden: 30 milioi dolar emango dizkiot nire laguna izaten jarraitzen duenari!

www.kaixo.com
internet

Ramon Agirre eta
Joserra Senperena
"Zazpi gezur txiki"
lana estreinatu
berri dute

❑ Ezpalak
❑ Argitalpenak
❑ Ikuskizunen agenda

❑ Denbora-pasak
❑ Ihesi
❑ Makina bat kontu

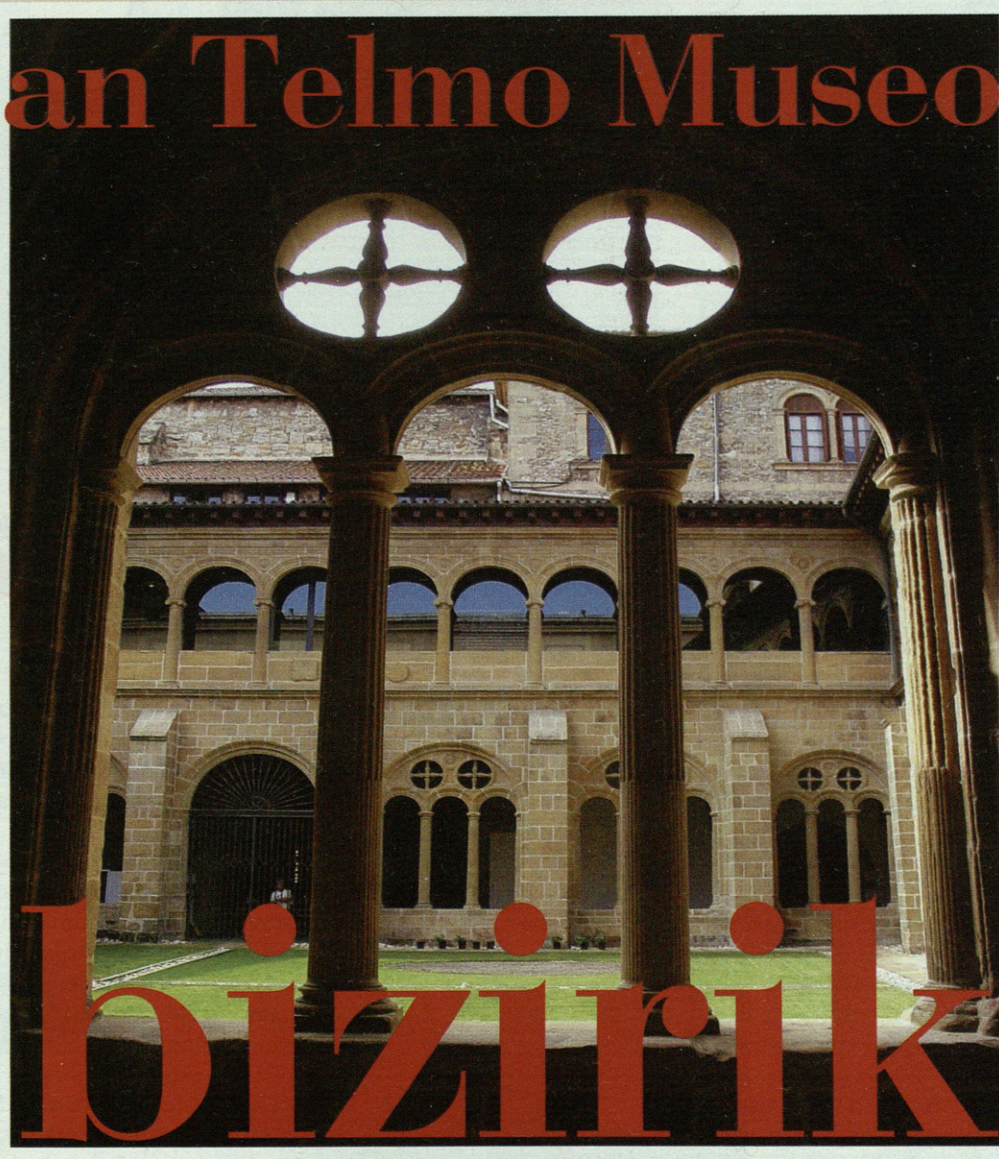
O sasuna
Euskal gizonezkoen
osasun sexuala ez
da hain txarra

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

San Telmo Museoa

Urtetan zuzendari izan den Rafael Zulai-
kak dimisioa aurkeztu zuenetik, aspaldi
ez bezala bereganatu du Donostiako San
Telmo Museoak jendearen arreta. Ez dira
hauek Museoaren unerik hoberenak.

Merezi du ordea, bertan gordetzen diren
altxorak deskubritzea. Guztira 18.000
objektu gordetzen ditu bere baitan.
Horietatik 700 inguru daude erakusketa
aretoetan.

Altxor ahaztuak

ETXETIK KALERAKO BIDEAN, bada egu-
nero ikusten dudan mural bat. Urteak dara-
matza leku berean, baina pentsatzen jarrita,
ez nintzateke kapaz izango bertako irudiak
zehazki gogoratzeko. Murala, letra eta kolore,
paisajearen zati bilakatu da, ezin bere edukian
arreta jarri.

Antzekoa da San Telmo Museoren egoe-
ra, "betidanik" Donostiako postalaren zati
izanik, ia ahaztu zaigu badenik ere. Kurtso
hasierarekin ordea, ohiko isiltasuna hautsi eta
zalaparta piztu da Museoren inguruan,
bederatzi urte luzez Museoko zuzendari izan-
dako Rafael Zulaikaren dimisioaren ondo-
rioz. Tamalez, hau izan da jendea, aspaldian
ez bezala, San Telmora begira jarri duena.

Nabarmena da Museoa ez dela bere histori-
riako unerik gozoenak igarotzen ari, baina,
arazoak arazo, zabalik dagoela eta bizirik
mantentzen dela ikusteko, bisitan joan gara.
Antton Azpitarte, Donostia Kulturako
zuzendaria, eta Arantxa Barandiaran, Muse-
oko dokumentazio saileko arduraduna, gidari
harturik, bertan gordetzen diren altxor txi-
kiak ezagutzea da gure asmoa.

XVI. mendean eraikitako komentu domi-

NERE LUJANBIO
Argazkiak: Amaia Sagasti

nikar izandakoan du egoitza Udal Museore-
an bildumak. Ia 18.000 objektu gordetzen ditu
bere baitan; horietatik gutxi batzuk baino ez,
700 inguru, daude ikusgai erakusketa aretoe-
tan.

Komentuko klaustroaren inguruan antola-
turik daude erakustaretoak. Beheko solairuan
arkeologia saileko bildumaren zati bat eta
XVI. mendeko eliza ikusiko ditugu. Klaustro-
aren goiko solairuan berriz, arkeologia sai-
leko gainontzeko zatia eta historia eta etno-
grafiako bildumak. Azkenik, arte ederrei
eskainitako espazioak bisitatuko ditugu:
goiko klaustroaren albo batean dagoen areto-
an, bildumaren zati bat, eta azkeneko solai-
ruan euskal arteari eskainitakoa.

**XVI. mendean erai-
kitako komentu
dominikar izanda-
koan du egoitza
San Telmok. Ko-
mentuko klaustroa-
ren inguruan dau-
de antolaturik era-
kustaretoak**

Hilarriak eta eliza

Bisita hasteko arkeologia saileko bildumarik
aipagarriena ikusiko dugu, hilarriena. Euskal
Herriko hilarri bildumarik garrantzitsuena
den hau 82 piezek osatzen dute. Egun, hila-
rriak zaharberritze prozesuan daude eta
horretarako beheko klaustroan beiraz ingura-
tutako espazio bat egokitu dute, bisitariak
prozesuaren testigu izan daitezen.

Ezkerretik eskuinera: Andrearriaga edo Andrerregiako hilarria, eliza barruko Jose Maria Serten mihiseak eta Antton Azpitarte Donostia Kulturako zuzendaria XV. mendeko sare kotaren ondolan.

Behean, ezkerretik eskuinera: Boabdil, Granadako azken erregearen ezpata, gogorak eta "umeiki-alkiya".

Andrearriaga edo Andrerregiako hilarria da bildumako zaharrenetako bat, Kristo aurreko II. mendekoa, erromatar garaikoa. Oiartzunen, Arditurriko meategien eta Beloaga gazteluaren artean aurkitua, 1932. urtean iritsi zen Museora. Angeluzuzen formako hilarrian zaldizko baten irudia dago zizelkatua alde batean eta bestean, giza irudi bat zutik. Inskripzio bat ere badu: "VAL BELTESO-NIS" (Valerio, Beltesoren semea).

Bisitak, klaustroaren albo batean dagoen elizan du jarraipena. 1930. urte inguruan, Donostiako Udalak eraikina zaharberritzeari ekin zionean, Ignazio Zuloaga margolariaren aholkuari jarraituz, elizako hormak pinturaz estaltzea erabaki zuen. Aurelio Arteta eta Jose María Sert margolarien artean dudamudan ibili ostean, azken honi eman zioten Gipuzkoako historia, ohiturak eta kondaira kontatzen dituzten hamaika mihiseak margotzeko ardura. Lausodura teknika erabiliz egindako irudietan, Gernikako arbola, baleen arrantza, ontzigintza, burdinolak, Loiolako San Inazio eta Juan Sebastian Elkano agertzen dira, besteak beste. Museoko obrarik preziatuenetakoak omen dira aipatu mihise hauek.

Goiko klaustroa

Goiko klaustroko erakusketa Museoaren bildumen aniztasunaren isla da; denetik aurki liteke bertan, Buda baten iruditik hasi eta Altzoko erraldoiaren oinetakoak egiteko egurrezko moldea bitarte.

Historiari eskainitako atalean, arma bildu-

ma da adituek gehien azpimarratzen dutena. Armen artean bada XV. mendean zaldunek babeserako erabiltzen zuten sare kota bat, burdinazko aro forjatuz egina. Defentsa modu sinplea bezain eraginkorra izanik ere, sare kotak bazituen bere mugak. Oso deserosoa izateaz gain, ohikoa baitzen lantza kolpe baten ondorioz sarea hautsi eta burdinazko aroak zaurian sartzea, eta infekzio larriak eragitea.

Armen bildumako altxor nagusia ordea, beste bat da, arte ederren aretoan dagoena: Boabdil Granadako azken erregearenak izan omen ziren ezpata eta ezpata-zorroa, hain zuzen. Okendo almirante donostiarraren ahaide batek, 1940an Museoari dohaintzan emandako hauek, tradizioaren arabera, 1492an Errege Katolikoek Granada konkistatu zutenean, Boabdilek errendizio gisa emandako armak dira.

Etnografiari eskainitako sailean, baserrietako lanabesak, arrantzale eta ikazkinen lan tresnak, altzariak... desagertzeaz dagoen mundu baten azken hondarrak topatuko ditugu. Bitxikerien artean bi aipa ditzakegu: batetik gogorak, artzainek egin eta erabiltzen zituzten adar formako edalontziak. Zezenen adarrak moztu, hustu eta alderik estuena tapatzen zuten kortxo edo egur zati batez, edalontzi gisa edo gatza eramateko erabili ahal izateko. Museoan ikusgai daudenez, labanez egindako apaindurak ere badituzte, irudi geometriko eta erlijiosoz osatuak. Bestetik, "Umeiki-alkiya", 1916an Itsasondoko baserri batetik ekarritako aulki

Goian, Ignacio Ugarte Bereciarturen "Refectorio de la Beneficencia de San Sebastian". Ezkerrean, Nikolas Lekuonaren titulurik gabeko mihise gaineko olio.

benetan bitxia. Garai batean, erditzeko orduan arazoak zeuzkaten emakumeek erabiltzen omen zituzten honelakoak. Hiruki formako zurezko eserlekuak, erdian hutsunea zuen. Emakumeak ohikoa denaren kontrako aldera esertzen omen ziren, hirukiaren erpinari bizkarra emanez, hanka bakoitza alde batean jarrita, aulkiaren bizkarralde osatuko luketen egurrei eutsiz indarra egin ahal izateko. Etxe batean erditze gehiago egongo ez zela pentsatzen zutenean, eserlekuan taula bat jartzzen zuten, altzaria aulki arrunt bezala erabiltzeko.

Arte ederrak

Pintura nagusi den aretoetan lehenengoan, XV. mendetik XX. mende hasiera bitarteko artearen bilakaera kronologikoa dago ikusgai, nazioarteko pintura eta pintura espainiarrak osatua batik bat. Margolari azpimarragarri ugari aurkituko dugu bertan, El Greco, Rubens, Ribera, Valdes Leal edo Alonso Cano, besteak beste.

Museoaren azken solairuan, XIX. eta XX. mendeetako euskal arteari eskainitakoan, bereziki

Etnografiari eskainitako sailean bitxikeri bat topa daiteke: garai batean, erditzeko orduan arazoak zituzten emakumeek erabiltzen omen zuten aulkia

XX. mendeko margolari handien lanak aurkituko ditugu.

Ignacio Ugarte Bereciartu donostiarrarena da XIX. mendeko obrarik aipagarriena. "Refectorio de la Beneficencia de San Sebastian" izeneko mihise gaineko olio, XIX. mendeko azken hamarkadatan nagusitu zen errealismo sozialaren adierazgarri da.

XX. mendeko pinturan berriz, Nikolas Lekuonaren lana azpimarratuko dugu. 23 urte besterik ez zituela gerran hil zen artista ordiziarra, abangoardiako artistarik nabarmenenetakoa ezbairik gabe. Bere bizitzak iraun zuen epe laburrean, planteamendu artistikoen modernotasunak eta esperimentazio grinak kubismoa, espresionismoa, dadaismo eta surrealismoa lantzera bultzatu zuten.

Eta etorkizuna?

Argi geratu da San Telmok baduela zer eskainia, baina, beharbada, eskaintzeko modua da aldatu beharko litzatekeena. Memento, lehen lana zuzendari berria topatu eta Museoaren helburuak birplanteatzea izango dute, gaur egun galdu eta nahastu samarrik dagoen museoari definizio eta norabide zehatz bat eman ahal izateko. Erakustaretoetan zehar sakabanatuta dauden altxor txiki horiek zentzua har dezaten, ezinbestekoa da helburu jakin batzuei erantzungo dien eskaintza koherente bat egitea. Proiektuak egon dira eta badaude, orain horiek adostu eta martxan jartzeko benetako interesa eta gogoia baino ez da falta. ■

JOSERRA SENPERENA PIANO jolea alboan duela, mikrofonoa hartu eta hizketan hasi da Ramon Agirre tabernan. Edalontziak ere, oholtzara igotakoaren hitzak entzun nahian-edo, isil-isilik gelditu dira. Euren burua aurkeztu ostean gertuko tonuan ekin dio aktoreak diskurtsoari: "Gezurra egia baino politagoa da, praktikoagoa eta artistikoagoa ere bai. Ikastoletan "Gezurgintza" irakatsi beharko litzateke", dio. Ikusleetako batzuek buruarekin adostasuneko keinua egin dute, aktoreak gezurraren defentsarekin jarraitzen duen bitartean: "Depresioaren kontra, esaterako, ez dago zeure buruari gezurra esatea bezalakorik. Jarri ispilu aurrean eta esan: hau ez dago ondo, nik 10 zentimetro gehiago dauzkati!". Berehala hasi da tabernan giroa berotzen.

Bi urtez "Ondo esan beharko" lanarekin hara eta hona ibili ostean, eta hark izandako harrera onak animatuta, egitura aldetik oso antzekoa den antzezlanak dakar oraingoan Ramon Agirrek, hori bai, eduki berriekin.

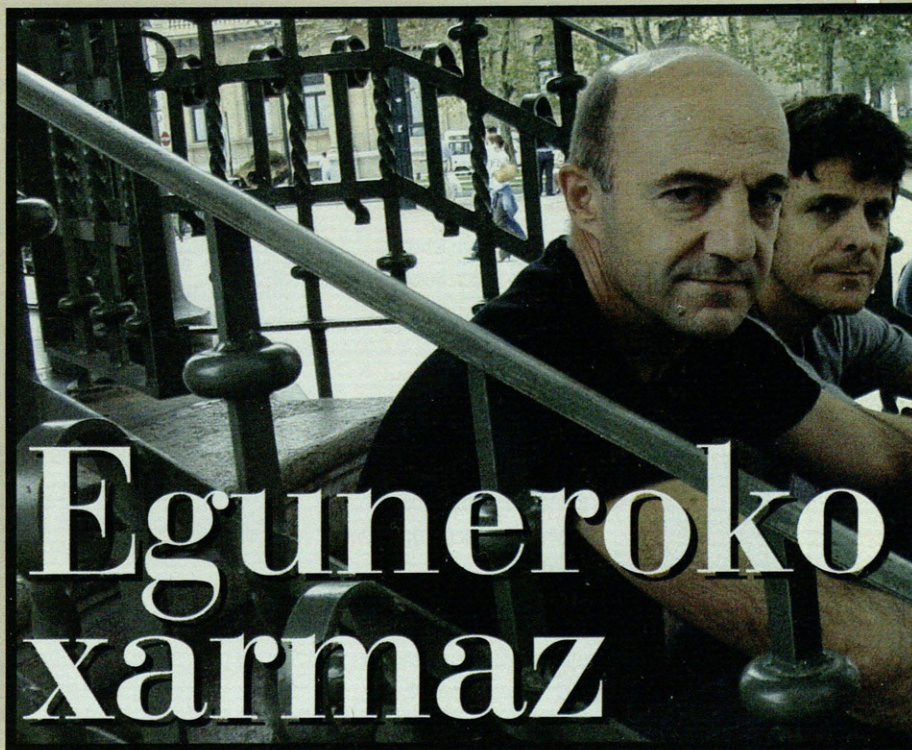
"Zazpi gezur txiki" izeneko lana bakarrikzeta izan arren, Dimitri piano jolearen presentziak asko baldintzatzen du protagonistaren jarioa. Izan ere, Ramon Agirrek idatzi eta zuzendu duen lan honetan musikak berebiziko garrantzia du. Aktoreak Senperenarekin batera sortutako abestiak kontakizunaren ardatz bilakatzen dira hitz-jolas dibertigarrian. "Egia esan metodo handirik gabe sortu genituen abestiak", aitortzen du aktoreak, "baina ondoren guztiari halako osotasun bat ematen ahalegin berezia egin dugu".

Ramon Agirreraren hitzetan, sortze prozesua ez da oso korapilotsua izan, hein handi batean musikariaren eta aktorearen artean oso ondo konpontzen direlako: "Gauza askotan egiten dugu bat, sentsibiltate musikal antzekoa izateaz gain, beste arloetan ere ondo elkar ulertzen dugu".

Eguneroko obsesio txikiak

Hainbat bizipen buruzko gogoetak plazaratzen ditu protagonistak ikuskizun honetan, bai berari eta baita ingurukoei jazotako pasadizoe-tan oinarrituz.

Taula gainean azaltzen zaiguna oso gertukoa zaio ikusleari: etsipenez eta zalantza betetuta batzutan eta itxaropentsu eta kementsu bestetan. Ramon Agirrek ez du pertsonaia bat sortu nahi izan, hala ere: "Urtetako esperientziatik ikasitako komunikazio modu bat jarri dut praktikan antzezlan honetan, erregistro

Eguneroko xarmaz

AINARA GURUTXAGA
Argazkiak: Amaia Sagasti

Ramon Agirre aktoreak lan berria estreinatu du Donostian Joserra Senperena musikariarekin batera. "Zazpi gezur txiki" antzezlan, eguneroko pasarte txikietatik abiatuta, bizitzari berari buruzko ikuspuntua islatzen duen bakarrikzeta umoretsua da.

konkretu bat. Ez dut uste pertsonaia bat gorpuzten dudarik, ni neu naiz".

"Zazpi gezur txiki" eguneroko gertaerei buruz mintzo den lana da, itxuraz arinak diren horietaz: "Igogailuko hizketa gaiak izan daitezke, lasai asko. Baina eguneroko gai horiek ezohiko modu batean azaltzea gustatzen zait. Azken batean, gai tipiko eta topikoen bidez ere nire ikuspegia isla dezakedala uste dut".

Gezuraren defendatzaile porrokatua izateaz gain, lan honetako protagonistak badu beste obsesio txiki bat: zenbakiak. "Nik zenbakien artean batzuk gogokoago ditut besteak baino", dio ikuskizunean, "esaterako, 2 zenbakia gustatzen zait, baina 1ari faxista kutsua hartzen diot. 4 zenbakia, aldiz, oso laua iruditzen zait, eta 7ak katxondo jartzen nau".

Ramon Agirre bere ibilbide luzean zehar batez ere aktore aritu da besteentzat lan egiten eta horregatik, oso gustura sentitzen da bere berea duen lan honekin. "Ondo esan beharko" hark eta oraingo "Zazpi gezur txiki" honek, bere ikuspuntua adierazteko aukera ematen diote, beti ere ironia lanabes hartuta. "Nik ez ditut oso agerikoak diren denuntziak gustuko. Nahiago dut zeharkako estiloa. Zirikatzaila izatea gustatzen zait, baina inor mindu gabe".

Hil honen hasieran Donostiako Udaleko osoko bilkuren aretoan estreinatu zen "Zazpi gezur txiki" antzezlan. Aurrerantzean, Euskal Herriko antzoki, taberna, kultur etxe eta abarretan izango da ikusgai. ■

Ezpalak

IZASKUN JAUREGI

Kepa Sojo zine zuzendariak bere lehen luzemetraia grabatzeari ekingo dio laster. Sojok 15 sari eskuratu ditu guztira bere bigarren laburmetrai "Looking for Chencho"rekin.

ALBERTO ELOSEGI

Mikel Laboak bere lehen kantuen bilduma kaleratuko du azaroaren. 60ko hamarkada inguruko abestiak izango dira guztiak.

Pirineos Jazz Orchestrak aurkeztu berri du bere lehen diskoa. Orain urtebete sortu zen Jazz Orchestra, Pirinioen bi aldetako musikariek osatua. Lehenengo disko honetan 11 lan bildu dituzte. Horietako batzuk kantu herrikoiak dira, beste batzuk sortu egin dituzte eta azkenik, beste alorretako musikariren lana ere erabili dute. Esaterako, Fermín Muguruzarena.

Iñigo Aranbarrik "Sakabi, soinu txikiaren handitasuna" lana idatzi du. Hilaren 30ean aurkeztuko dute Donostian Faustino Azpiazu "Sakabi" trikitilariari buruzko lana. Liburua Soinuaren Liburutegiko 4. alea izango da.

Net.Art-aren historia 30 obra baino gehiagoren bitartez laburbilduko du Koldo Mitxelena Kulturunean datorren urteko urtariletik aurrera ikusi ahal izango den "Ubikuotasunaren konkista" erakusketak. Koldo Mitxelena Murtziako eta Kanaria Uharteetako zenbait museoekin elkarlanean eginiko proiektua da hau. Bertan Interneteko artea egiten duten nazioarteko artista ospetsuen lanak bilduko dira.

Urtz taldeak agur esan digu. 15 urteko ibilbidearen ostean azken kontzertua eskaini eta zuzeneko lana grabatu zuten lehengo astean.

ALBERTO ELOSEGI

Arte Eszenikoen Jaialdia

ARTE ESZENIKOEN eta ikusle berrien arteko bitartekaritza egin nahi du Bilbao Antzerkia Dantza jaialdiak. Hain zuzen ere, ikusle gazteak erakartzeko moduko hogeit bat ikuskizun prestatu dituzte dantza garaikidea, abangardiako antzerkia eta disziplina anitzeko beste hainbat ekimen eskainiko dituen Jaialdian. Hilaren 24an hasi eta azaroaren 2a arte Bilbon ikusi ahal izango dira guztiak. Besteak beste, aipatzekoak dira Teatro de Batallak, La Elementalek edota Titzina Teatrok (azken honek Tarregan garaile atera zen ikuskizuna taularatuko du) parte hartuko dute. Bestalde, bostgarren ekitaldiak badu berrikuntzarik. Izan ere, BAD-Merkatua izenekoan hainbat enpresek euren ekimena aurkeztuko dute antzerkiaz eta dantzaz egingo den zinema zikloaren baitan.

Antzerkiola
Imaginarioak "Yuri
Sam" lana taulara-
tuko du
BAD-en.

INIGO AZKONA

Elea argitaletxe berria

DURANGOKO AZOKA GERTU dugunean sortu da Elea argitaletxea. Eta ez da esku hutsik iritsiko. Bost lan argitaratuko ditu 2003. urte hau amaitu bitartean. Argitaletxearen xedeak bi dira: euskaraz zein gazteleraz egiten den literatura sustatzea eta egile berriei argitaratzeko aukera eskaintzea. Lehenengo bost lanak hauexek dira: Sergio Arrietaren "No te llamaré soledad", Txema Garcia Nietoren "El hombre oscuro", Oscar Alonso Alvarezaren "El coleccionista de cabezas reducidas", Joseba Iriondoren "Hotel Palestine (I'm from the Basque Country)" euskarazko kronika liburua eta euskal kortsarioei eta piratei buruzko "Euskal Piratak" (Iñaki Mendizabal Elordi eta Asier Sanz Nieto dira egileak).

Manolo Arozena bertsolariaren ustez, «Txapelketetan emaitza onak lortu nahi badituzu, zeure buruarekin lan handia egin behar duzu. Bertso eskolan ikasita ere, bertsolariak bakarrik lan handia egin behar du (...). Hitzok "Berria"n argitaratu ziren.

Joxean Agirrek esanak dira hauek "Beterriko Liburua"n: «Nekea eta sormenaren artean badago halako harreman 'arraro' bat; gehiegi deskantsatzen baduzu, moteldu egiten zara, ez dago sormenik».

Aldizkari berean Patxi Zubizarretak zera zioen: «Uste

du idazleok irakurketaren apologia egiten dugula, eta seguruenik idazketaren apologia egin beharko genuke gehiago».

Dionisio Amundarainen hitzak dira hauek "Zabalik"en jasoak: «Gizarteak egin behar die presioa agintariei euskararen aldeko gauzak egin ditzaten, behetik gorakoa izan behar du presioak, inork goitik beherako inposiziotzat har ez dezan».

Anjel Alkainek "Berria"n: «Teatroetako ateak bi metrokoak badira, ezin da lau metroko piezarik sartu».

Donostia, abangoardiaren gunean

Inolako egitura finkorik gabeko Jaialdia da hurrengo urteko ekainaren 11n hasi eta iraila arte luzatuko den Manifesta 5, Europako Arte Plastikoen Biurtekoa. Izan ere, duen muga bakarra Europako artea erakustea da. Orain arte, zehaztu dezakeguna hau da: Europako 30 artista eta arkitekto etorriko direla; hiria bera abangoardiaren gunen bihurtuko duela, izan ere Koldo Mitxelena, Kursaal, San Telmo Museoa eta kaleko hainbat gunen Manifestarako gordeko dira; Biurtekoa ez dela soilik erakusketez osatua egongo, ikastaroak eta mahai-inguruak ere izango dira; 2 milioi euroko aurrekontua duela; eta lehengo astean jakin genuena: Rotterdameko Berlage Institutuko zortzi arkitekto hilaren amaieran iritsiko direla eta Donostia aztertuko dutela ikasturte honen amaiera bitarte.

Zaborraren kultura

NOLA LITEKE NORBAITEK TAMARA gustuko izatea? Zer esanik ez, Ed Wood historiako zinema zuzendari txarrenetzat jotzen denaz... Bilatzen hasita, edozein garaitan aurkituko dugu gaizki egindako gauzekiko zaletasuna, barregarriarekiko gustua.... Baina egia da azken 150 urtetan zabor kulturak izan duen zabalkundea ez dela inoiz ezagutu. Horixe da hain zuzen, "Zabor-kultura: Gustuaren espeleologia" izeneko erakusketak Gasteizko Montehermoso Kulturunean abenduaren 15a arte bilduko duena. Bartzelonan estreinatu zen lehenengoz erakusketa hau eta handik zuzenean dator hona. Erakusketa ipotxak iragartzen zituen kartel batekin hasten da eta egun telebistak zaborraren kulturari eginiko hainbat eta hainbat ekarpenek ematen diote amaiera.

Giza eskubideak eta zinema

GIZA ESKUBIDEAK ETA ZINEMA lotzen dituen Jaialdia burutuko da Bartzelonan hainbat elkarte antolatuta hilaren 23an hasi eta 31a bitartean. Guztira, gaiarekin lotutako munduko 54 film eskainiko dituzte. Ondoren, Madrilén egingo da abenduan. Madrilén eta Bartzelonan eskainitako lan esanguratsuenak ordea, Espainian zehar beste 30 gunetan eskainiko dira. Jaialdiaren web gunean diotenez, Bilbok, Hernanik, Iruñeak, Donostiak eta Gasteizek izango dute Jaialdiko hainbat film eskaintzeko parada. Tokian tokiko erakundeei esker izango da hori. Datak zehazteke daude oraindik. Eta egitaraua ezberdina izango da leku bakoitzean.

Itzulpenen ondarea zaintzeko. Horretarako sortu berri du EIZIEk, Euskal Itzultzaile Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarteak, "Itzultzaile Aitzindariak" bilduma. Bertan ahaztuak izan diren itzultzaileen lanak, hau da, orain urte asko argitaratu ziren itzulpenak jasoko dituzte. Lehena, Inazio Mujika Iraolak prestatu du. Eta hain zuzen ere Ander Arzelus "Luzear"ek itzultitako Charles Dickens "Eguarri abestia" da bildumaren lehena.

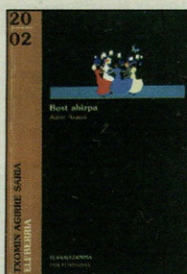

Ireki begiak. Europako zinetografiaren aniztasuna erakusteko Europako 310 hiritan Cinedays "Ireki begiak Europako zinemari" egitasmoa jarri da abian. Donostiak eta Bilbok parte hartu dute egitasmoan. Lehenengoan hilaren 17tik bost film eskaintzen ari dira. Bilbon, hilaren 23a bitarte beste hiru film ikusi ahal dira. Hiru izan dira jende kopuru handiena erakarri duten filmak: Roberto Benigniren "La Vita é bella"; Jean Pierre Jeuneten "Amelie" eta Pedro Almodovarren "Todo sobre mi madre".

"Hiruko 03". Antton Hurtado, Pedro Salaberri eta Gerardo Armesto dira aurtan "Bosteko 03" erakusketa kolektiboa osatuko dutenak. Urtero egin ohi den erakusketa ibiltaria da "Bosteko". Aurtan, egitasmoa aldatu da: hiru artistek parte hartuko dute eta bakoitzak hiru lan paratuko ditu Bizkaiko hainbat herritako kultur etxeetan.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Bost ahizpa

Aitor Arana

EUSKALTZAINDIA,
BBK FUNDAZIOA
130 orrialde
6 euro

2002ko Txomin Agirre saria

Aitor Aranak idatzitako "Bost ahizpa" nobelak irabazi zuen iazkoan Euskaltzaindiak eta BBK Fundazioak antolatu ohi duten Txomin Agirre saria. Polizi eleberrri klasikoan arabera idatzi du egileak batere ondo konpontzen ez den familia baten bilkura, Agatha Christieren "Hamar beltz" eleberrri ezagunaren antzeko giro hertsian azaltzen duena. Bat-batean aberats bilakatu den aitak gutun bat idazten die urtetan ikusi ez dituen bost seme-alabei, kontu garrantzitsu bat esan behar diela eta bakarrik ager daitezen eskatzeko. Baina lehenengo ezustea berak hartuko du, semetzat zeukana

emakume bezala azaltzen zaionean. Nolanahi ere, berean jarraituko du aitak, eta narrazioan zehar hainbat hilketa izango dira. |

Tecnologías de la
Información y de la
Comunicación e
innovación
empresarial

DZ

Informazio eta
Komunikazioaren
Teknologiak eta enpresa
berrikuntza

Batzuen artean

DZ DISEINU ZENTROAK
283 orrialde

Enpresa txiki eta ertainek informazioa izan dezaten

Enpresa txiki eta ertainei begira egina dago, batik bat, Bizkaiko Foru Aldundiko Ekonomi Sustapen Sailaren sozietate publikoa den DZ Diseinu Zentroak gaztelaniaz zein euskaraz argitaratutako "Informazio eta Komunikazioaren Teknologiak eta enpresa berrikuntza" liburua. Hauxe du helburu: teknologia berriek enpresa txiki eta ertainetan duten eragina edota negozio elektronikoa behar bezala baloratzeko lagungarri izatea. Azpimarrazten dituen gaiak, berriz, ondokoak dira: Informazioa eta komunikazioaren teknologia berriek ekonomia eta gizarte garapena sustatzen dutela, lan aukerak sortzen, sarreraturri gehiago ematen eta osasun eta irakaskuntza zerbitzuak hobetzen ere laguntzen dutela. |

Ingelesa-euskara-gaztelania

Eguneroko ingelesezko esamoldeak biltzen dituen liburu hau ingelesa ikasten edo irakasten ari direnei zuzendua dago. Horregatik agertzen dira "Chattering-solasean- (ingelesa - euskara - gaztelania)"n esamolde horiek hainbat egoeratan eta bost atal desberdinetan banatuak. Hauexek dira atal horiek: adimen-egoerak eta emozioak, adiskidetzako sentimenduak, kontrako sentimenduak, buru-jarduerak eta ekintzako hizkera. Baina gainera sentipen horiek guztiak adierazi nahi dituzten esamoldeak hainbat erregistrotan daude jasoak eta letra-mota desberdinen bidez bereiziak. Hau da, hizkera jasoa, arruntan, lagunartekoan eta traukilean. Euskal Herrian plazaratzen den mota honetako lehenengo hiztegia dugu hauxe. |

Chattering-solasean

Batzuen artean

GAIAK
259 orrialde
34,32 euro

Colon euskal jatorrikoa ote?

Euskalerriaren Adiskideen Elkartek plazaratzen duen "Boletin"aren azken zenbakian, 2002. urteko memoria eta beste hainbat idazlan agertzeaz gainera, honakoak dira azpimaragarri: Mikel Zabala Montoyaren "Erregimendu eta Udaltzatzak Goi Aro Berriko Bizkaian: adiskidetasun eta aurkakotasunetarako topagune", eta Emilio Múgica Enecotegui idatzi duen "¿Colón Vizcaíno?". Azken hori oso lan bitxia da. Egileak gogorazten duenez, makina bat bazterrek errebindikatu dute India alde-bera beste itsasbidetik ailegatu nahi eta Amerika aurkitu zuen gizonaren jatorria. Atlas bat beharko omen genuke horretarako, portugesa, korsoa, errusiarra, ingelesa, greziarra, polakoa eta abar dela dioenik ba omen da-eta. |

Boletin

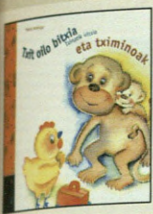
Batzuen artean

EUSKALERRIAREN
ADISKIDEEN ELKARTEA
339 orrialde
12 euro

Ibaizabalen "Txit oilo bitxia" bilduma

Etxeko txikienak gogoan plazaratu du Ibaizabal argitaletxeak Mercè Arànegak idatzi eta marraztu eta Jose Antonio Sarasolak euskaratu duen "Txit oilo bitxia" bilduma. Oraingo honek "Txit oilo bitxia Txinatik iritsia eta tximinoak" du izenburutzat, eta bertan, oihan baten erdian aurkituko dugu gure oiloa, bere maleta misterioitsuarekin. Gutxien uste duenean, lurrezko bola bat jaurtikiko dio burura jolasean zarataka dabilen tximino talde batek. Oiloa mindu egingo da, eta pixka bat haserretu ere bai, baina gero pasa egingo zaio eta haiekin hasiko da jolasten.

Eta jolasez ari garenez, kontakizun hau irakurtzen duenak oiloak galtzen dituen gauzak aurkitu beharko ditu. **I**

Txit oilo bitxia
Txinatik iritsia
eta tximinoak
Mercè Arànega

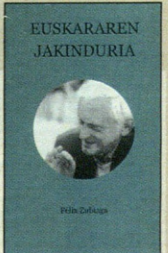
IBAIZABAL
32 orrialde

Hizkuntza, jakinduriaren adierazpide

Jainkoek hitzaren arteziaz sortu zutela mundua eta gizakiak jainkoen arketipoez baliatuz nahi izan duela bere hitza ere erritoaren bidez sortzaile agertu adierazten du Félix Zubiagak "Euskararen jakinduria" saioan. Jainkoak gizakia, ala gizakiak Jainkoa, nork nor sortzen duen bere idurira, egilearen ustez oiloa eta arrautzarena bezalakoa omen da, eta edonola ere, giza jakinduriak aztertu beharrekoa. Berarekin harremanetan jartzeko, jo felixzubiaga@padres-pasionistas.e.telefonica.net-
era. **I**

Euskararen
jakinduria
Félix Zubiaga

FELIX ZUBIAGA
145 orrialde

EDORTA JIMENEZ

"Nik nahi nuke hau irakurtzerakoan irakurleak negar egin dezan"

Zeintzuk dira nobelaren ezaugarri nagusiak?

Azalean nire libururik errazena da. Amore eman dut arauetan eta Hiztegi Batuan, gaurko irakurleek lasaitasunez irakur dezaten. Baina sakonean beharbada nire libururik sakonena da, lehenengo orrialdean bertan jada agertzen baita azkenean zer gertatuko den: Mallona alkatea fusilatu egin zuten 1937ko irailaren 5ean Derioko kanposantuan, hilobi komun batean sartu zuten, eta ezezagun bat agertu zen Mundakan hilda. Beraz, hildakoak hilda daude lehenengo orrialdean, benetakoak direlako eta benetan hil zituztelako. Mallona alkatearen dokumentuak haren bilobak eman zizkidan. Biloba urtarrilean hil zen eta nolabait pentsatu nuen baimena nuela dokumentazio hori erabiltzeko.

Nor dugu Alejandro Mallona?

EAJkoa izan zen, Marinako kapitaina, eta fusilatu egin zuten. Hainbat faszista salbatu zituen, horien artean Ybarratar bi.

Zein asmorekin idatzi duzu "Kilkerren hotsak"?

Nik nahi nuke hori irakurtzean irakurleak negar egin dezan. Ez da gerraren kronika. Datuak hor daude, irakurlea sentiarazteko gerraren barruan, ni sentitu naizen moduan, bonben txistua aditzen, eta tiroena, baina itogarri egin gabe. Narratzaileak atzeguardian lan egiten du eta bere zeregin nagusia kazetarien gainean begi bat izatea da. Izen eta guzti agertzen ditut nortzuk izan ziren zerbitzu sekretuetakoak, ze Espainiako gerra Zibilean egon ziren kanpoko kazetari gehienak informatzaile ziren, baita Hemingway bera ere!

ALBERTO ELOSEGI

Alejandro Mallonaren fusilamenduaz

Edorta Jimenezek plazaratu duen bere azken nobela honen oinarrian eskuartearen duen beste lan erraldoi bat dago: euskaldunek XX. mendean hainbat zerbitzu sekretutan zer nolako lanak egin dituzten aztertzen duen saioa. Lan hori alde batera utzita, pare bat hilabete egin zituen idazleak "Kilkerren hotsak" idazten, narratzaile den espioi baten ahotik Espainiako azken Gerra Zibilean, eta batik bat 1937ko udaberri eta udan, Bilbo eta Bizkaiko kostaldean gertatutakoak kontatzeko. Mungiako alkate izandako Alejandro Mallonaren fusilamenduaren nondik norakoak ardatz dituen nobela honetan, fikzioa eta benetako gertakizunak eta pertsonaiak agertzen dira. Hara zergatik gehitu dituen Edorta Jimenezek liburuaren bukaeran eranskin pare bat, narrazioan zehar

Kilkerren
hotsak

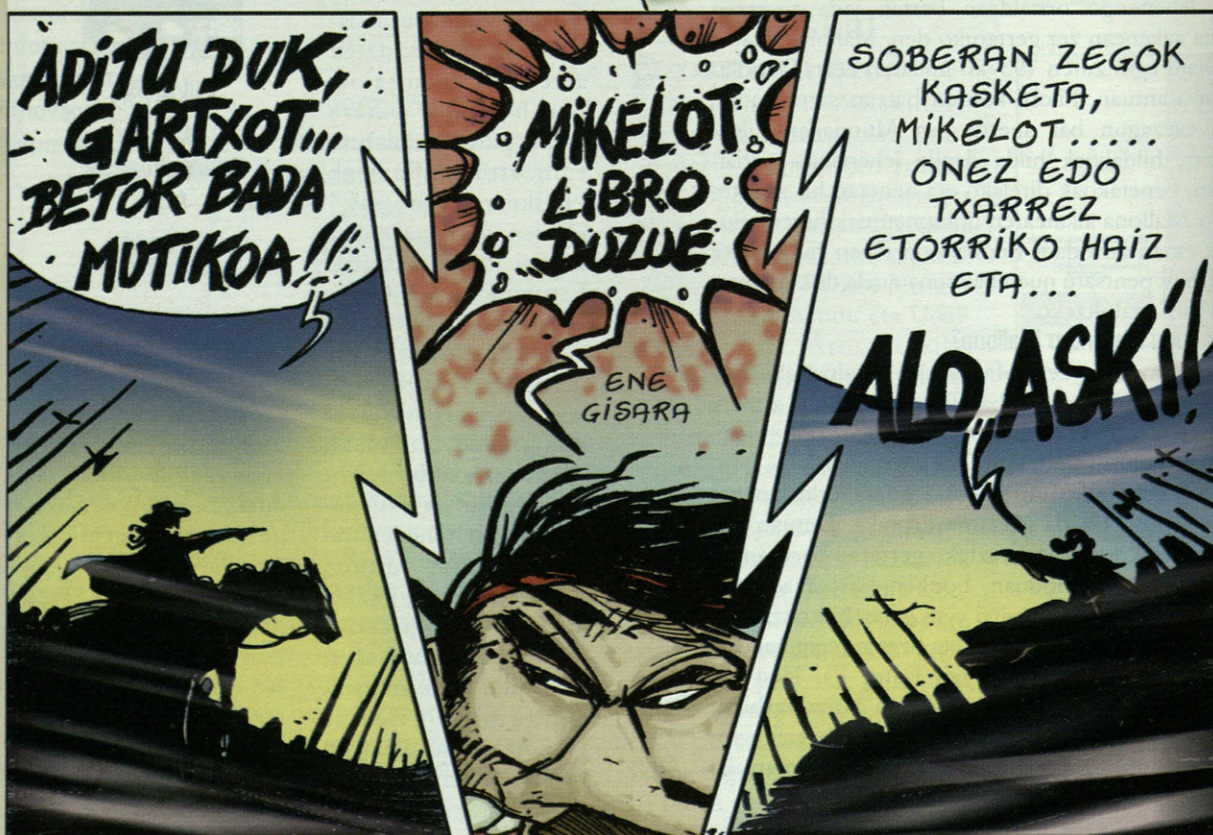
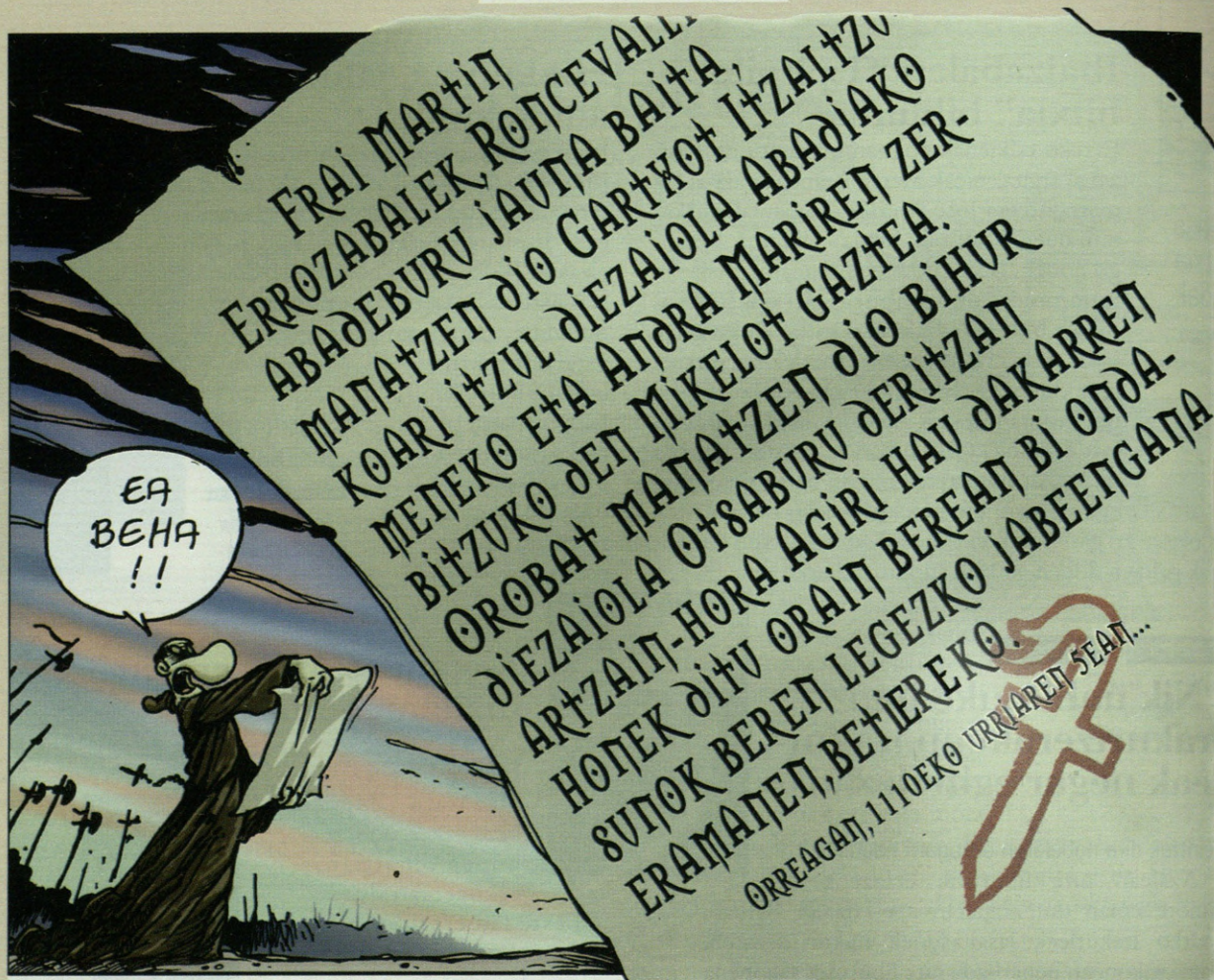
Edorta Jimenez

SUSA

239 orrialde
14,5 euro

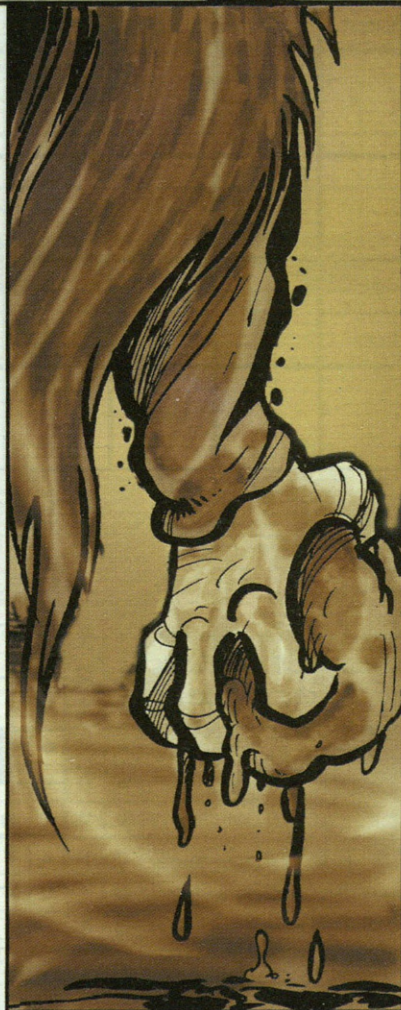
agertzen diren pertsonaia garrantzitsuenen ezaugarriak adierazten dituztenak: hain zuzen ere, asko benetakoak direlako, hala nola George Steer, "Gernikako Arbola" liburuaren egilea; edo "Kilkerren hotsak" nobelaren azalean agertzen den irudiaren egilea -Robert Capa bezalako argazkilariak, hainbat kazetari, Lauaxeta, Císcar gerraontziko komisario politikoa... **I**

egileari galdezka

**EEEEZZZZ!!
AITA, EZ
UTZ NI JOA
-TEEN!!**

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Gordin	▼		Zer lekutara?	▼		Funts	▼		Hitz, ele	▼		Suitzako ibaia
	Pilota jokalaria			Bizk., loreak			Opila			Musika nota			
		▶			▼			▼			▼		▼
	Eromena	▶											
	IRUDIKO FRUITUA												
Nafarroako ibarra	▼		Nahi, apeta	▶	▼					Turkia	▶		
Adorea			Fruitu mota							Eztenak			
▶		▼					Kontsonantea	▶		Z birritan	▶	▼	Har ezan!
							Laboraria-ren tresna			Jainko egiptoarra			
Sobera	▶					Klera	▶	▼					▼
Bahetzeko tresna						Kanpo							
▶				▼		Bokala	▶		Ez eme			Oxigenoa	▶
						Sortu zintuena			Naizen honek			Ale landare	
Gaztaina, hitz elkar.	▶				▼			▼		Jupiterren satelitea	▶	▼	Bizkaiko udalerria
Lo asko egiten du										Her. hizk., eta			
▶						Amoros	▶		▼				▼
						Boroa							
Arbaso	▶			▼			Giltza	▶					

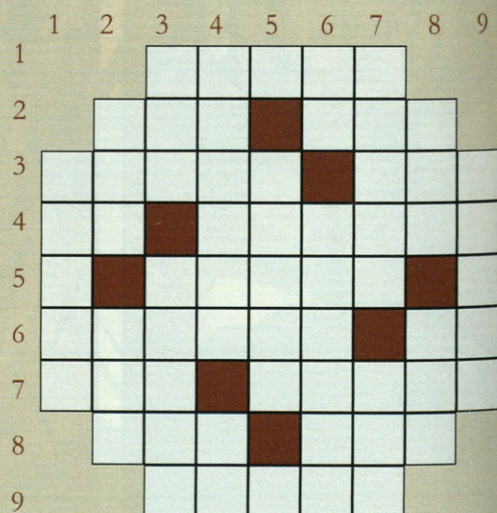
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Emakume izena. 2.- Ale landare. Jardun. 3.- Herri hizkeran, Apatamonasterio. Una, neka. 4.- Jainko egiptoarra. Ezinezkoak. 5.- Lehenengo bokala. Emea gurasoekiko. Bokala. 6.- Nasaia, lasaia. Estrontzioaren ikur kimikoa. 7.- Intsektu mota. Zuhaitz mota. 8.- Hitz, solas. Edari alkoholdun. 9.- Asto ar.

GOITIK BEHERA

1.- Auzi. 2.- Eskain. Sarrera nahiz irteera. 3.- Edo. Trebea, iaioa. 4.- Geldoa, ahula. Einsteinioaren ikur kimikoa. 5.- Bokala. Larrua. Kontsonantea. 6.- Kasik, abantzu. Harana, bailara. 7.- Fruitu mota. Etorri aditzaren erroa. 8.- Ikas eta Ari. Instintu. 9.- Izua, beldurra.

Ihesi

a eza gutuz

TESTUA ETA ARGAZKIAK:

AINHOA OIARTZABAL

Pitillaseko aintzira

Urak agintzen duenean

Orain dela milioi bat urte Pitillaseko heze gunea (Nafarroa) sakonera gutxiko ur gaziz estalita zegoen. Pirinioak eta Sistema Iberiarra altxatzearekin batera, itsasoak atzerantz egin zuen. Zoko guneeetan laku txiki batzuk sortu ziren. Laku horietako ur asko, irteerarik ez zuena, lurrundu egin zen. Denborarekin, laku horiek aintzira endorreiko bilakatu ziren, hau da, ez itsasora ez ibaietara irteerarik ez duten ur. Gaur egun, aintziraren bizi iraupena euri uraren araberakoa da soil-soilik. Alde batetik, heze gunearen gainean erortzen den urak hornitzen du eta bestetik, inguruko sakanetatik datozen urak dira garrantzitsuenak, Uxue mendizerrako euri uren bilgune baita. Ia 300 hektareako azalerarekin, Nafarroako heze gunea zabalena da.

Pitillaseko aintzirak 300 hektareatako azalera du ia. Nafarroako heze gune handiena da.

Has gaitezen, bada, gure ibilbidearekin. Lehenik, bertara iristeko datu batzuk: Iruñeatik N-121 errepidea hartuko dugu Pitillaseko bidegurutze arte eramango gaitue-na. Bidegurutzean, Pitillasetik Santacarara doan NA-5330 errepidea hartuko dugu. Bi herri horien artean dago Pitillaseko heze gunea. Berehala ikusiko dugu behatokia, eta horren azpialdean autoa uzteko aparkalekua. Beste ezertan hasi aurretik, gure gomendioa zuzenean behatokira joatea da. Bertan, behar dugun informazio guztia jasoko dugu. Aukera mordoa eskaintzen digute: informazio panelak, ikusentzunezko zerbitzua, teleskopioa eta prismatikoak eskuragarri, material bibliografikoa, ibilbideen

mapak, alde aurretik eskatutako bisita gidatuak taldeentzat... Baina, badu gabezi handi-handi bat behatoki horrek: hizkuntza gabezia. Euskarak ez du kumerik egiten bertan, migrazioan dabilela ere, ez du atsedean hartzeko baimenik, gaintzeko hizkuntzek bai, baina euskara ez da inon ageri.

Pitillaseko aintziran ibilbide bat baino gehiago egin daitezke, baina horietako batzuk, kumaldi garaian, martxotik ekainera, ez dira gomen-dagarriak, hegaztiei kalterik ez sor-

tzearren. Garai horretan, aintzirara ahalik eta gutxien hurbilduko gara. Orain, urte osoan egin daitezkeen ibilbide bat badagoenez, huraxe egingo dugu. Lehenik, behatokian ibilbidea azaltzen digun mapa geureganatuko dugu. Aparkalekuaren parean, bidegurutze bat ikusiko dugu. "Paseo 1" markatzen diguna hartuko dugu. Bidean zehar, poste batzuk ikusiko ditugu urdin koloreko zenbakiak marraztuak dituztenak. Ibilbide hau egiteko, pasealeku bat eraiki zen. Alde batetik, oinak ez

Urak agintzen du aintziran. Landare batzuk uretan bizi dira, beste batzuk beti lehorrean eta bietarik probatzen dutenak ere badira. Urak egiten ditu desberdin alboko marrazkiko landareak.

Orro egiten duen hegaztia

Laguntxo bat aurkeztuko dizuet. 75cm-ko garaiera, metro beteko hego luzera eta 1-1,3 kilogramoko pisua duen hegazti arrea. Txori zezen arrunta da bere izena. Izan ere, udaberrian, kumaldi garaian, itsasontziaren sirena edo zezenaren marrua gogorarazten diguten oihu sendoa sorrazteko gai da. Mokoa, arpoi modukoa, arrantzurako. Lertxunen tankerako lepo luzea. Behatz eta zango luzeak, lohietan orekari eusteko eta ur hotzetan bero galera ekiditeko. Dagoeneko irudikatu al duzue gure gaurko protagonista? Bada, irudikatzearekin konformatu beharko dugu oraingoan, zeren txori zezen arrunta ikustea ia ezinezkoa da.

Gezurra badirudi ere, oso zaila da tamaina horretako animalia ikustea, izaera iheskorra eta kamuflatzeko duen trebetasun izugarria dela eta. Lezkadietako biztanle ezkutuen dugu berau. Lepo azpian, lezka koloreko bi zerrenda ditu. Haizeak lezka mugitu ahala, txori zezen arrunta, lepoa luzatua duela, lezkarekin batera mugitzen da batera eta bestera. Oso zuhurra denez, egunsentia atsegin du, baina habian kume gosetiak zain dituenean, sarriago ikusi ohi da hegan eta ohitura duen baino altuera handiagoetan. Nekez ikusiko badugu ere, entzutea ez da hain zaila, bere orroa, hiru kilome-

troko distantziatik entzun daiteke, Pitillas herritik esaterako. Beraz, erne belarriak. Heze gunetan inor oharitu gabe bizitzeko gaitasun hori bere merituz dela esan genezake, baina gure merituz ere bihurtu da hain ikustezin txori zezen arrunta. Hogeita hamar besterik ez dira geratzen penintsula osoan, hartzak baino gutxiago, baina askoz ere ospe urriagoarekin. Soinuarekiko oso sentibera da eta zer esanik ez pestizida eta metal astunekiko. Horri guztiari, habitataren suntsiketa eta legez kanpoko ehiza gehitu behar dizkiogu... amaigabea den oztopo zerrenda.

Nafarroako uretako hegazti mehatxatuen zerrendako lehena da, kasu honetan inongo ohorea ez dena, eta "iraungitzeko arriskuan" katalogatutako espeziea. Behar-beharrezkoa da espeziearen bizi iraupenerako, kumaldirako aukeratzen dituen heze gunek babestea eta habitat egokiak berreskuratzea. Horietako bat dugu Pitillaseko heze gunea.

Txori zezen arrunta

bustitzeko eta bestetik, inguruko landareak ez zapaltzeko. Izan ere, ibilbide hau, hegaztiez gain, bertako landaredia aztertzeko ere egina dago. Landareak zerrenda ezberdinetan agertzen dira, jasotzen duten uraren arabera (ikus 37. orrialdeko marrazkia). Lehenengo zerrenda lurzoru lehorrean bizi diren landareek osatzen dute.

Landare horiek idorrieriari eta lurzoruko gazitasunari aurre egiteko hosto mamitsuak sortu dituzte. Puxika forma dute hostoek eta bertan, ura eta gatzak metatzen dituzte. Bigarren zerrendan, noizean behin uretan egoten diren landareak daude, ihia adibidez, hegazti askoren bazka eta babesleku dena. Hirugarren landarea erabat uretan bizi den lezka da, heze guneko erregina. Oso altuak izatera irits daitezke, hiru metrotarainokoak. Landare horrek eskaintzen die benetako babesberetako animaliei, batez ere gizakiarekiko babesbera. Konturatzerako, aintzirako uretara luzatzen den zaldain edo pasarella luzea ikusiko dugu gure aurrean. Puntaraino joanez gero, uretako eta lezka arteko hegaztiak errazago ikusiko ditugu. Ez da erraza hegaztiarik ikustea hainbeste lezka artean, baina entzun, entzuten dira. Hegazti gehien ikusteko garaiak, urria-azaroa (pasea) eta otsaila-martxoa (kontrapasea) dira. Pitillas, hegazti migratzaileen atsedene leku garrantzitsua da. Beste askorentzat, urte osoko bizilekua; basahate, kope-tazuri eta txiliporta txikiarentzat, esate baterako. Hegaztiok ikusteko saiakerak batzuk egin ondoren, bueltako bidea. Dagoeneko, sei zenbakia markatzen duen postea ikusiko dugu. Berehala, harrizko etxola txiki bat topatuko dugu. Garai batean uren irteeraz, inguruko lurrak ureztatzeko erabiltzen zena. Pauso gutxi batzuk emanda, berriz ere behatokia iritsiko gara.

Mundu mailako garrantzia duen heze gunea

XIV. mendean, Sabasan-eko urtegia izena jarri zioten. Urteak pasa ziren eta 70eko hamarkadaren hasieran, laborantzarako erabili nahi izan zuten. Baina ahaleginean soilik geratu ziren, lurzoruko gazitasunak ez baitzien utzi. Eskerrak. Ehiza erreserba ere izan zen, arau babesle zorrotzekin. Handik aurrera, heze gunea babesteko eta bere bizi iraupena ziurtatzeko ekimenak ugariak izan dira. Azkenik, 1996an, duen garrantziaz jabeturik, Nafarroako Gobernuak nazioarteko heze gunea

garrantzitsuak biltzen dituen Ram-sar zerrendan sartzeko proposamena egin zuen. Zerrendan sartzeko erabilitako irizpideak ondokoak izan ziren:

- Txori zezen arruntaren presentzia eta kumatzeke erabili izana urte batean gutxienez.
- Ur oilanda txikiaren ohiko presentzia.
- Zingira mirotza inbertenteen presentzia.

●Bertan kumatzen duten lertxun hauskara eta gorriaren kolonien gorakada.

●Uretako hegaztien migrazioarako atsedene leku garrantzitsua izatea.

Beraz, gu ere ez gara edonola ibiliko halako leku pribilegiatuan. Behatokia ematen diren aholkuei kasu egitea behar beharrezkoa da. Batzuetan hegaztiak ikustea suertatuko zaigu, baina besteetan ez. Errespetuz jokatu behar dugu bertako bizidunekin, ez baita "Pitillas-eko zooa", Pitillaseko heze gunea baizik. ■

ARTEZ
arte eszenikoaren aldizkaria

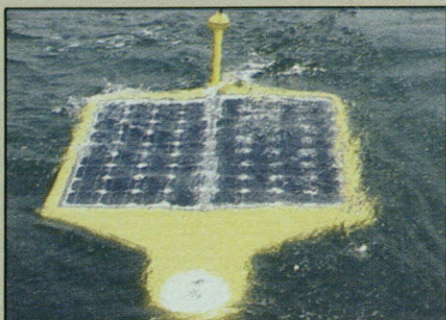
harpidedun egin zaitez
urte osoko harpidetza, hamabi ale (bat hilabete bakoitzeko) BEZ barne,
28€gatik bakarrik!!! (Iparralden/Europan 65€)

Elizburu kalea 3 • 48230 Elorrio • www.artezblai.com • artez@artezblai.com • tel. 946 583 082 • fax. 946 231 886

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA, GARBIÑE UBEDA

TEKNOLOGIA

Ozeanoek ezkutatzen dituzten misterioak argitzeko bidean

OZEANOEK Lurraren azaleraren zatirik handiena hartzen dute eta, hala ere, zonarik ezezagunenak dira. Sekula katalogatu gabeko itsas espezieez gainera, misterio handiak gordetzen dira ur handien azpitan eta horiek argitze alde, saiakera teknologiko handiak

egin dira XXI. mendean sartu garenetik. Itsaspeko ontzi autonomoetan egin diren aurrerapenei esker, hain justu, pil-pilean ditugun gaiak argitzeko balio handiko informazioa eskuratu ahal izango da, hala nola, aldaketa klimatikoaren zergatiak edota bizitzaren jatorria. Esan gabe doa, itsas hondoaren kartografia osatzea ahalbidetuko luketela.

1990eko hamarkadan sortu ziren lehen itsaspeko ontzi autonomoak. Orduko itsaspeko haiek, dena den, ezinbestekoa zuten itsas azalarekiko lotura, eta hala, energia hartzeko edota bildutako datuak igortzeko kable baten laguntza behar izaten zuten. Aski ez izate horrek, noski, eragozpen handiak sortzen zituen itsas hondo osoa arakatzera koan, ezinezkoa egiten baitzen zoko guztietara heltzea. Erronka, beraz, autosufizientzia lortzea zen eta azken hiru urteotan lortu dira helburu horretara iristeko baliabideak.

Itsaspeko ontzi modernook gairitu beharreko eragozpen funtsezkoena bateria elektrikoek karga da. Izan ere, bateriaren iraupenak agintzen du itsaspeko ontziaren autonomia zenbatekoa izango den. Zentzu honetan, eguzki-energia baliatuz gutxienik urtebeteko

Osasuna

JABIER AGIRRE

Euskal gizonezkoen osasun sexuala ez omen dago hain gaizki

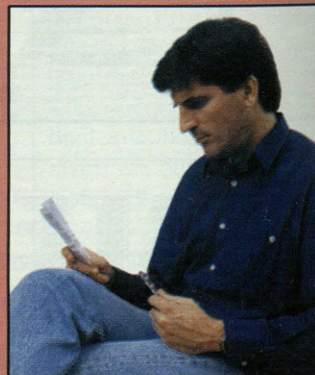
DEMOSCOPIA ETXEAK egin berri duen inkestaren arabera, Valentziako Autonomia Erkidegoan bizi diren gizonezkoen ia hirutik batek (%31,4k zehazkiago esateko) zakila zutitze-prozesuan (horri erekzioa esaten zaio jerga teknikoan) zailtasunak ditu, edo izan ditu, bere bizitzako uneren batean. Baina, 1999. urtean egindako inkestan, Valentzia zen, hain zuzen ere, zutiketa disfuntziorik gutxien zituen erkidegoa. "Ez dakigu zein izan daitekeen kontraste horren arrazoia, inkesta biak metodologia berarekin egin baitira" zioen Espainiako Urologia Elkartearen koordinatzailea den Antonio Martinek. Azken ikerketa hori 2.081 elkarrizketa telefonikok osatu zuten, 35-75 urte bitarteko gizonezkoen eta 30-75 urte bitarteko emakumezkoen bizitza sexuala aztertze asmoarekin.

Euskal Autonomia Erkidegoak nahiko leku ona hartzen du inkesta honetan, disfuntzioen batez bestekoa %15,4koa baita; inkesta horren arabera, laguntza eske adituengana jotzen duten gizonezkoen kopurua oraindik txikia da, "baina arazoa sufritzen dutenak hasiak dira jada onartzen diagnostikoa eta tratamendua eskatzen duen egoera baten aurrean

aurkitzen direla". Eta ez da gutxi, disfuntzio horrekin 150 milioi gizonezko baino gehiago baitira mundu osoan zakila zutitu edo tentetzeko arazoak dituztenak.

Patologia hori eragiten duten arrazoen artean, bi talde nagusi daude: organikoak bate-tik, usuenak eta alterazio baskularrekin lotuak daudenak. Eta psikologikoak

bestetik, antsietate, depresio, segurtasun gabezia eta asaldura emozionalekin zerikusia dutenak. Baina Andrologiako Elkarte Espainiarraren lehendakariordea den Ignacio Mondadak esan bezala, gaur egun soluzio eraginkorrak daude - Viagra eta bestelakoak - afektatuen artean portzentaje handi baten arazoa konpontzea lortu dutenak.

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Uzta korrika txikian

FRUITUEN UZTA gorenean da. Neguaren gorriena iristerako fruitu barruan garatu diren haziak kolonizatze modukoa den lur berrira iritsi eta ernaraziko dituen udaberriraino irauteko babesak aurkitu beharrean dira. Geurea bezalaxe, landareena konpetentzia sutsuko mundua da. Besteei aurea hartu eta lur sail berriak kolonizatzeko espezie bakoitzak bere trikimailu eta estrategiak milaka eta milaka urtetan zorrotz ditu; bihar hasten diren ehunka urtetan gertatuko den bezala. Sortutako haziak inguruan bertan edo ahal den urrutien barreiatzeko landareek garatutako sistemak dira zorrotzetan txorrotxenetakoa.

Landare gehienek haizea baliatzen dute haziak sakanatzeko: orkidea batzuek bezala hazi tiki-tikiak eginez, astigararak, aihen zuria, kardulatza eta txikoria belarraren gisan haziei sasi hegala edo kardilaunak emanez edo txilarren eran haizeak landareari eragindako mugimenduak aprobetxatuz.

Badira ura medio haziak zabaltzen dituztenak: igebelar edo nenufarrak bezala ur azalean ibiltzeko gai diren haziak sortuz edo azeri buztanaren moduan erretzeko toki heze bat topatzeko gai diren zatiak dituzten haziak haziz.

Sakabanaketarako animaliak erabiltzen dituzte beste batzuek: haziak zirinetan edo kaketan banatzeko fruitu

jangarriak ematen edo ile eta biloetan zintzilikatzeko azalean kako bereziak dituzten hazi edo fruituak eraikitzen dituztenak.

Beste inoren beharrik gabe hazien barreiatzea bere kasa antolatu dutenak ere badira: murruntzak bezala fruituen mugimenduen bidez, barrabas belarrak eta etxeko-pozak adibidez ehunen hanpadura medio, garoen, isatsen eta geranioen generoen gisa horretarakoxe sortutako organoekin edo hezetasuna baliatzeko biloak erabiltzen dituztenak.

Uzta korrika txikian dabil gure inguruan.

autonomia lortuko luketen itsaspekoak asmatzera bideratu da ikerketa ildo garrantzitsuenak.

Teknologia berrietan oinarritutako lehen prototipoek zelula fotovoltaiakoak dauzkate. Beharra denean, itsas azalera igo eta bateriak kargatzen dituzten bitartean bestelako zereginak bideratzen dituzte, esate baterako: GPS bidez kokagunea komunikatu, itsas azpian bildutako datuak igorri edota agindu berriak jaso.

Itsaspeko hauek egin ditzaketen lanak:

- Itsas kartografia osatu: Itsas hondoa ia ezezaguna da gaur egun.

- Bizitzaren jatorria argitu: Itsas hondoetan bizi diren espezie ezezagun askok, oso antzinakoak izaki, gure planetan bizitza sortu zeneko datuak gordetzen dituztela uste da.

- Datu ozeanografikoak bildu: Itsas flora eta faunari buruzko ikerketa jarraiek estatistika fidagarriak ekarriko dituzte.

- Klima eta sismologia ikertu: Ozeanoetako parametro fisikoak neurtuz, Lurraren aldaketa klimatikoa ulertzeko datu baliotsu ugari lortuko da. Sentsore berezien bidez, itsasikarak edota seismok aurreikusi ahal izango dira.

- Itsaspeko esplotazioak konpondu: Itsaspeko gas eta petrolio hodi, telekomunikazioetako kable eta hari elektriko kaltetuak detektatzeko lagunduko dute.

- Ekologia zaindu: Isurketa toxikoak eta hondakin kutsatzaileak detektatzeaz gainera, zikinke-ria maila neurtzeko eta programa antipoluitzaileak osatzeko baliatu ahal izango dira.

- Bestelakoak: Antzina hondoratutako itsasontzien, altxorren, hondakin arkeologikoen erreskateetan laguntza paregabea eskaini lezakete. Esan gabe doa, teknologi berriek ekartzen dituzten aurrerapen gehienetan bezala, erabilpen militarik ere aurkituko zaizela. **I**

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Ikuskizunak

ALOÑA IPINTZA

LEHIAKETAK

TOLOSA

◆ Urriak 24-
azaroak 2

XXXV.

Abesbatza

Lehiaketa

Leidor zinéma-antzokian izango da aurtengo abesbatza lehiaketaren lehenengo emanaldia; The King's Singers ahots taldeak eskainiko du kontzertua urriaren 24an 20:30ean. Saioa azaroaren 2a bitartean luzatuko den egitarauaren aurrerapena besterik ez da izango. Urriaren 29tik aurrera, nazioarteko hainbat herritatik iritsitako abesbatza mistoak, ahots taldeak eta haur abesbatzak arituko dira lehian. Talde euskaldun bakarra haur abesbatza lehiaketan parte hartuko duen Villabonako Eresargi abesbatza izango da.

JAIALDIAK

◆ urriak 25

ERRONKARIBAR

Izabako Suhiltzaileen egoitza

Larrazkeneko VI. Kultur Zikloa dela-eta, hirutik hamalau urtera bitarteko umeentzako txokoa prestatu dute euskaraz. 17:30ean pailazoak, jolasak, malabarismoa... izango dira

“Zirika Zirkus” izeneko saioan.

ERAKUSKETAK

◆ urriaren 31 arte

GASTEIZ

EHuko Unibertsitate
Pabilioiko ludoteka

08:30-20:30

Euskal Herriko GGKE
Koordinakundearen

Arabako Ordezkaritza egiten ari den sentiberatasun kanpainaren barruan, “Emakumeak Marokon” izeneko erakusketa antolatu du. Bertan, Souad Guennoum arkitektu, diseinatzaile eta argazkilariaren lana ikusi ahal izango da. Erakusketaren helburua marokoar gizartearen alderdi ezezaguna erakustea da, emakumezkoen errealitatea erakustea.

◆ urriaren 30a arte

ZORNOTZA

Zornotza aretoa

“Bosteko 2003” erakusketa ibiltariaren sei garren edizioan, Gerardo Armesto eskulturgile gasteiztarren eta Anton Hurtado eta Pedro Salaberria iruindar pintoreen lanak ikusteko aukera izango da. 2004ko otsaila bitartean, Bizkaiko beste hainbat herritan ikusi ahal izango da “Bosteko 2003” erakusketa, besteak beste,

Mungian eta Getxon.

KONTZERTUAK

◆ urriak 26

ALDUDE

Eliza

16:00

Aldude haraneko abeslariak, omenaldia eskainiko diote Xabier Lete abeslari eta konpositoreari. Aldudarrak elkarrekin antolaturik, abesti herrikoiez osaturiko bilduma eskainiko dute.

BEKAK

◆ urriaren 31 arte

MUSKIZ

HABEk homologaturiko euskaltegietako ikasleentzat diru laguntzak emango ditu Muskizko Udalak. Laguntza lortzeko eskaera hila amaitu aurretik egin behar da.

Informazio gehiago:

www.gureagenda.com

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera edo kazeta@argia.com helbidera.

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

**EUSKALDUNEN
KOLORE-UNIBERTSOA**
(Argia eta koloreen pertzepzioaz)

Txema Preziado
Alfontso Mtz. Lizarduikoa

**IRAGANEKO
ZIBILIZAZIOEN
ENIGMAK**

(Ponpeiatik Paskuako erraldoietaraino)

Atlantida Taldea

EUSKALDUNEN KOLORE-UNIBERTSOA

Kolorearen pertzeptzioaren ulerpena anitza da eta zientzia alor desberdinek jorratu behar dute; Fisikak, Kimikak eta Biologiak, adibidez. Baina fenomeno misterioitsu hori ez da horretan gelditzen eta subjektuak (Psikologiak) eta gizarte antolakuntzak (Soziologiak) mugatzen duten pertzeptzioaren menpe ere aurkitzen da. Euskaldunak kolorerik gabeko herria osatzen al dugu? Gure literatuta eta hizkuntzaren sakoneretan badugu murgiltzerik euskal espektro kromatiko zaharra atzemateko? Euskal kantetan badugu gordeta kolore sinfonia ezkutua? Zeinek dira euskaldunen kolorerik zaharrenak? Nondik datoz? Zergatik gure "urdin" ez da doitzen "azula" estandararekin? Zergatik berde kategoria ez dugu? ... galdera horiek aztertuko dira historikoki Txillardegik, Lekuonak, Perurenak, etabarrek egindako lanen bidez eta, egunean, Txema Preziadok azken urteotan burututako landa-lan bikainaren bidez eta Alfontso Mtz. Lizarduikoa garatutako euskal indigenismoaren bitartez.

GAIK

ARGITALDARIA

IRAGANEKO ZIBILIZAZIOEN ENIGMAK

Inoiz existitu al zen Atlantida? Zeinek izan ziren Knosos-en jauregi milenarioaren biztanleak? Zertarako eraiki zuten oihaneko Teotihuacango piramideak? Nolakoa zen Pazko uharteko erraldoi misterioitsuak egin zituen herria? Zertan dautza Mekaren magia eta Kaabaren boterea? Zinbabwe Handian al zeuden Salomonen urre-meatzak? Zer ezkututzen du Babelgo istorio biblikoak? Zer dakigu Vesuvio sumendiak lurperatutako Ponpeia hiriaz? Zein zibilizazio mota bizi izan zen Sahara basamortuan ibai handiak, jirafa, arrainak, krokodiloak, ... zeudenean, orain dela 4.000 urte baino gehiago? Iraganaldiko enigma asko ditugu inguruan, ikertzaile, bidaiari, abenturazale eta esploratzaile ugarik erakarri eta liluratu dituztenak. Horiek zuk irakurle gozatu eta daztatzeko hogeit puntutan azaltzen dizkizugu liburu honetan. Euskaraz irakurtzen gozatzeko duzu aurrean oso liburu interesgarria eta horrekin batera historia eta aurrehistoriako izkutuak ikasteko aukera ederra.

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Liburua aurkitzen ez baduzu guri eskatu, postako gasturik gabe bidaliko dizugu.

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • jiak@facilnet.es

Lauburua

Mahai jolasa kalean

ARGIAK egindako logika eta irudia oinarri dituen mahai jolasa hilabete honen amaieran izango da salgai.

Dibertitu eta zure jakituria aberasteko prest? Zuhurtzia, zortea, sena eta abilezia uztartzen dituen mahai jolasa aurkezten dizuegu. Eskizei jarraituz zure abilezia familiako kideei nahiz lagunei erakusteko aukera aproposa duzu "Lauburua". Partida laburra edo luzea egin nahi duzu?

ZENBAT ORDUZ aritu ote gara familiarean eta lagunartean mahai jolasekin jolasean. Triviala, partxisa, antzara jolasa, dama jokoa, dominoa... denek izan dute lekua gure aisialdian. Jolas horiek denbora pasa izateaz gain, jakituria, kontzentrazioa eta abilezia proban jartzeko aukera ematen digute, baita ikasitakoak gogorarazteko ere. Hain merkatu zabalean, ordea, gutxi dira euskara tresna moduan erabiltzen dutenak. **ARGIAK** 1999an merkaturatu zuen lehenengo jolasa, Gure Mendea mahai jolasa, hain zuzen ere. Bide berari jarraituz, iaz bi jolas gehiago kaleratu zituen. Lehenengo "Badakit" jolasa merkaturatu zen eta ondoren, jolas honen egituraketa baliatuz "Donostiaz Badakit" egin zen.

Euskarazko mahai jolasen merkatu xumea gizendu asmoz kaleratu du **ARGIAK** laugarren mahai jolasa, "Lauburua". Garbiñe Ubeda eta Joxerra Aizpurua dira egileak. Euskal Herriko kontuen zein munduko gaien inguruko galderak jorratu dituzte, hots, jolas unibertsala egin dute. Edukiak lantzeaz gain, diseinuaz ere arduratu da Garbiñe Ubeda.

Zuhurtzia, zortea, sena eta abilezia

Jolasa oso sinplea da. Lau froga daude, bakoitza gaitasun bati lotua eta kolore batez bereizita dago. Gorria zortearen adierazle da, urdina zuhurtziarena, horia senarena eta berdea abileziarena. Esaterako, urdinaren

**XABIER
TELLETXEA**

kasuan, galdera motz bat egiten da hiru erantzun posibleekin eta jokalaria zuhurtzia erakutsi behar du. Adibidez: "Zein tenoretan egiten da sorgin afaria? Arratsaldeko seietan, gauerdian edo goizaldean?". Horiaren kasuan, berriz, logikarekin loturiko galdera konplikatu bat egiten da, hasiera batean erraza dirudiena

baina aldrebeskeriaren bat ezkutatzeko duena. Adibidez: "Zilegi al du katoliko batek bere alargunaren ahizparekin ezkontzea?" Gorria tokatuz gero, zortekoa da jokalaria. Zortea, ordea, jokariarentzako ona ala txarra izan daiteke. Onerako bada, galderarik erantzun gabe lauki-salto bat edo gehiago aurrera egin ahal izango du. Zorte txarra badu, aldiz, lauki-salto bat edo gehiago atzera egingo du. Azkenik, kolore berdeak, abileziarekin lotua dagoenak, irudiekin jokatzen du. Galderak irudiekin lotuta daude. Frogak mota askotakoak izan daitezke, besteak beste, pertsonaia ezagunen izenak edota leku izenak dagozkien irudiekin lotzekoak.

Txanda bakoitzeko galdera edo frogak egiten da. Gaingintuz gero, hurrengo laukira salto egiten da. Gaingintzen ez bada, ordea, jokalaria leku berean gelditzen da. Froga gaingintzen bada ala gaingintzen ez bada ere, txanda beti hurrengo jokariari emango zaio.

Bi bertsio

Bi ibilbide egin daitezke. Bertsio laburraren helburua, lauburuaren erdigune beltzera heltzea izango da. Erdigunera lehena heltzen dena izango da garaile. Gainerakoek, berriz, jolasan jarraituko dute. Bertsio luzean, aldiz, helburua lau ibilbideetako batetik sartu, erdira iritsi eta beste batetik irtetea izango da. Sarbide bat hautatzen denean, jokalaria sarbide horren jabe bilakatzen da. Beraz, ibilbide batean bi jokalarik topo egiten badute, jabea

Abilidade asko behar dira irabazteko. Jakituria ez da nahikoa, itxuraz erantzun errezenen hanka sartuko duzu.

gailenduko da. Kasu honetan, arrotzak erdigune beltzera bueltatu eta hurrengo txanda heldu arte itxaron beharko du.

1.600 frogak

Mahai jolas hau lagunartean nahiz famili giroan aritzeko aproposa da. Jolasa eta euskara uztartzen dituenek, euskaltegietaiko ikasleentzako eta euskara ikasteko asmoa duen edonorentzako ere aukera egokia da. Gutxienez bi jokalaria behar dira jolasteko, eta lau lagun baino gehiago izanez gero, taldeak osatu beharko dira. 1.600 frogak inguru dira orotara, baina guztiek ez dute zailtasun maila bera. Zailenak senarekin loturiko galderak dira, logika erabili behar baita erantzuteko. Hori dela-eta, jokariaren adinaren arabera galdera batzuk errazagoak izango dira erantzuteko.

Berritzailea

Logika eta irudiari buruzko jolas gutxi daude eta aldi berean guztiak uztartzen dituenik ez dago. Hori da hain zuzen ere "Lauburua"ren egileek lortu nahi izan dutena, jolas ezberdinez osaturiko beste jolas berri bat sortzea. Jolasak esparru anitzetako galderak biltzen ditu eta horietako asko euskal kulturari lotuak daude. Besteak beste, bertako pertsonaia ezagunei, usadioei eta lekuei egiten zaie aipu.

Dagoeneko saltokietan

Urriaren amaieran eskuragarri izango da "Lauburua" ohiko salmenta puntuetan eta baita ARGIA ere. Jolasak 35 euro balio du eta astekariko harpidedunek bidalketa gasturik gabe jasoko dute. Pasa den urtean jolasik salduena ARGIAren "Badakit" mahai jolasa izan zela kontuan hartuta, "Lauburua"k ere arrakasta itzela izatea espero du Komunikazio Biziagoak. ■

«Ziklo berrian ere, abertzaletasun demokratikoak lideratuko du herri hau»

Joxe Joan Gonzalez Txabarri

Gipuzkoako Foru Aldundiko gobernuak lehen 100 egunak bete zituen egunean -urriaren 10ean- mintzatu ginen diputatu nagusi Joxe Joan Gonzalez Txabarriekin. Batzar Nagusietako politika orokorrari buruzko eztabaidaren bi egunera eta Irungo FICOPA erakustazokaren inaugurazioaren biharamunean. Artean, ETak hamabi kamioi birrindu zituen Irunen egindako atentatuan.

Gipuzkoako Foru Aldundiko gobernuak hainbat berrikuntza burutu zuen legealdi berriaren hasieratik. Sailen izendapena birmoldatu zuen, adibidez. Bateon batek "eufemismoak" erabiltzeaz kritikatu zuen gobernuak. Horiek abiapuntu harturik, gobernu honen lehen 100 egunetako jardueraren balorazioa egin digu Joxe Joan Gonzalez Txabarrik: "Ni gustura ari naiz. Lurralde honetan gehiengoak duen EAJ-EAK adostutako programa, gogoeta eta diagnostiko bati erantzuten ari gatzazkio. Baina, harrigarria da gero, abertzaletasun demokratikoak aldaketak egiten dituenean, badirudi, esparru horietan ez dauden zenbait eragilek barne min moduko bat sentitzen dutela. Dirudienez, zenbait jende EAJren edo EAre inguruan dauden topikoak benetakoak izatea nahiko luke, erabiltzen dituzten topikoek ez diote errealitateari erantzuten, benetan. Erreakzio horietan ezintasuna azaleratzen da nire ustez. Kritika horiek harrigarriak iruditzen zaizkit, intelektualki ikaragarria egiten zait".

Irungo FICOPA erakustazokaren inaugurazioa hizpide. Egingo al zeniguke gogoeta bat honen inguruan, mesedez? FICOBAn Euskal Herri berriaren zantzu nabarmen bat ikusi dut. Lapurdi,

Nafarroa Behereko nahiz Gipuzkoako hainbat jende proiektu horren inguruan biltzeak Euskal Herri soziala, Euskal Herri politikoa baino askoz azkarragoa dela aditzera ematen digu. Gizartea klase politikoa baino sendoagoa dagoela etorkizunari begira, alegia.

Urriaren 8an Batzar Nagusietako politika orokorrari buruzko eztabaida burutu zenuten. Gipuzkoako ostadarra irudikatu zuten zure hitzaldian. Zer adierazi nahi izan zuten konkretuki? Egingo al diguzu balorazio bat ekitaldiaz?

Eztabaida sakona izan zen. Hitzaldian gure programaren edukiak azaldu nituen eta oposizio alderdien aldetik hitzaldiaren kontrasteko erantzunak izan ziren. Oro har, Gipuzkoan abertzaletasun demokratikoak daukan eragina nabarmendu zen eta etorkizunari begira.

Politikan heldutasun esparru

batean jokatu behar dugu.

(...) Ezker abertzaleak, askotan, nerabezaroan ohikoak diren jarrerekin jokutzen du. Politika helduen eremua da

nari begira dauzkan planteamenduak oso nabarmen gelditu ere. Ikuspegi horretatik, Batzar Nagusietatik kanpo gelditu den Gipuzkoa beltza eta ortzadarraren Gipuzkoa irudikatu genituen. Bere jarrera politikoak inposaketa bidez ezarri nahi dituztenei deitu diegu Gipuzkoa beltza. Batetik, gizarte honetan ETA dela eragile erreakzionarioena berretsi genuen. Bestetik, PPK gizarte honen aurkako arbuio beltzak ere sortzen dituela esan genuen. Honen guztiaren aurrean, gizartearen gehiengoak aurrera egiteko gure proiektuarekin bat egin duela azpimarratu genuen.

Ekitaldiaren ondoren AuBko kide Inazio Agirrek zure jarrera kritikatzen zuen. AuBren ordezkaritza onartu duzula, baina AuBk ez duela parte hartzerik adierazi zuen.

Ezagutzen dudan hogeita hamar urteetan Inazio Agirreri ez diot behin ere entzun ezer onik egin duen inor dagoenik. Zenbait jende ez du ezer baikorrik ikusteko gaitasuna, antza. Guk ezin dugu AuBk hartu dituen erabakien erantzule izan, hartara, besteek hartutako erabakien erantzuleak izango baikinake. Politikan heldutasun esparru batean jokatu behar dugu, eztabaida horiek ezin dira nerabezeroan bagina bezala burutzen ahal. Ezker abertzaleak, askotan, nerabezeroan ohikoak diren jarrerekin jokatzeko du. Politika helduen eremua da. Kasu honetan bi esparru bereizi behar dira: legimititatearen eremuko eta legalitatearen eremuko. Hauteskunde balorazio denotatiboa eta konnotatiboa egingo genuela esan genuen hasieratik: denotatiboak legalitateari egiten dio aipu eta konnotatiboak legimititateari. Balorazio konnotatiboa horri jarraiki, lege kanpo utzitako herritarren boto hori aintzakotzat hartzen ari gara. 27 batzarkideen ordez 23 batzarkide izango bagenu bezala gobernatzen ari gara.

Aurreko diputatu Roman Sudupek, gehiengo osorik gabe, PSE-EErekin egingako itunaren bidez agindu zuen. Zuk itunen beharrik aurreikusten al duzu?

Bidegurutze hitza ez zait batere gustatzen, Mayor Orejaren "encrucijada" hitza gogoratzen dit.

Ekitaldian PSE-EEko Miguel Buenek "Barku baten helburua ez da nabigatzea, portura heltzea baizik" esan zuen. Portua zein den zehaztea da gakoa, agian.

Eztabaidan -alderdi sozialistari dagokionean- zerbait nabarmen gelditu bazen, sozialistak bere tokian jarri genituela izan zen. Guk gure proiektua aditzera eman genien eta gure topaguneak non diren agertu ere. Miguel Buen bere jarrerak zorrozten saiatu zen, baina Miguel Buenek eztabaida horretan esandakoa, esate baterako, nekez irakurri daiteke Gipuzkoako sozialisten dokumentu batean, eta are gutxiago Euskadiko PSE-EEko dokumentuetan. Miguel Bueni errepublikarra dela entzun genion, Euskadi nazio

bat dela eta abar.

EAKo Iñaki Galdosek, berriz, "Bidegurutze batean gaudela eta berriz hasi behar dela" esan zuen. Bat al zatoz?

Aukera egin beharrean gaude, noski. Baina bidegurutze hitza ez zait batere gustatzen, Mayor Orejaren "encrucijada" hitza gogoratzen dit. Euskal gizartea aukerak egin beharrean dago, eta egokiera helduko zaio hautatu ahal izateko. Gizarte honen azpian egitasmo jakin bat egosten ari da, norabide zuzen batean gainera. Bizitzen ari garen une

Guk talde guztiekin hitz egin dugu dagoeneko. PPTik Aralarerraino pasa dira Foru Aldunditik. Geure asmoen eta helburuen berri eman diegu. Beraiekin zein gunetan topo egin genezakeen aztertzen saiatu gara lehenbiziko bileran. Haien asmoak entzun ondoren, aurrekontua eta egitasmo estrategikoak lantzen ari gara. Ez dugu ezein talderekin lehentasunezko harreman bat. Gure programa bateon batekin hitzartu nahi genuke hala ere, baina hori ez da gure esku bakarrik.

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

Donostia, Tolosa, Bergara, Iruñea, Bilbo
www.megadenda.com

«Sarasuaren 'Golde aro' hausnarketa oso interesgarria iruditzen zait»

Ibarretxeren planak beste ziklo politiko bat ekarriko duela diozue. Nola ikusten duzu ziklo hori?

Beste urrats bat bezala, Euskal Herria nazio gisa bermatzeko urratsa. Hau prozesu historiko bat da. Hainbat jende hilzorian dagoela ematen du ordea, agonian dagoela. Kontua, belaunaldiz belaunaldi, urratsez urrats, hil zorian ibili gabe aurrera egitea da. Gure aurrekoek izugarritzko lana egin zuten -niri zapzi lurraldeetako Euskal Herria erakutsi zidaten eta nire seme-alabei ere hori erakutsi diet-, aurrekoak izan zirelako gaude hemen eta hurrengoei ere gizartea eta aberria egiten utzi behar zaie.

Ziklo horretan gatazka gainditua ikusten al duzu?

Hasteko, hemen, sektore batek, herriaz hitz egiten duenean, populazioaren %15a baino ez du kontuan hartzen. Horretatik kanpo dagoena espainola omen da. Zoroak ez gaitzala zora, mesedez. Memento honetan eragile erreakzionariorik nagusia ETA da. ETA zer den inork gutxiak daki, gero eta abertzale gehiago gara ETArekin atzean dagoenaz dudatzen dugunak. Abertzale bezala susmo galanta daukagu edozer egon daitekeela pentsatzeko, zer dagoen jakiteak lotsa eman liezaguke. Espainiako eskuin

egiten dituen kirtenkeriak zilegitzen ari da ETA. Lotsagarria da bere joera erreakzionarioaren ondorioz Espainiako eskuina politikan lortzen ari dena. Orduan, niri fenomeno hori proposamen politiko baten bidez konpontzeak halako eszeptizismo bat sortzen dit. Eszeptizismo horrek jota uzten nau. Baina, noski, horiek guztiak gabe ere gatazka politikoa izan izango da aurrerantzean.

Aipatutako sektore horretako eus-kaltzale eta eragile ezberdinekin aritzeko modurik ikusten ote duzu?

Sektore horiek jarrera positiboetara ekartzeko zubigintza lana egiten ari gara. Herri honek askoz indar gehiago luke sektore horietan xahutzen diren alferrikako indarrak beste norabide batean bideratuko balira. Abertzaletasun demokratikoak bete-behar bat dauka horretan, noski. Bide horretan, Jon Sarasuaren gogoetak -"Golde aro" izenburukoak- ekarpen interesgarri bat egin du zentzu horretan. EAJ-EA koaliziotik egoera berri horretara iristeko dauden zenbait komunikazio gune bilatu eta lantzeko gauza izan behar dugula aditzera ematen ari gara, beti ere, elkarren errespetuan eta bakoitzak dituen jarrerak onartuz.

honek irakite puntua hartu behar du. Irakite puntu hori iristear dago. Gizartea burbuilean ari da, esan bezala, gizartea klase politikoa baino aurreratuagoa eta helduagoa da une honetan.

Gizarte politikari gagozkiola, EBko Jon Lasaren ustez, politika sozialari buruzko zure diskurtsoa amestu ezina da gutxieneko soldata jaso edo lan baldintza eskasak dituztenentzat.

Jon Lasak gizartearen errealitate jakin bat deskribatu zuen bere hitzaldian. EBk politika sozialaren %80an ados geundela esan zuen, beraz, EBrekin %80an ados baldin bagaude, ondo gaude. Lapurdin eta Gipuzkoan dauden gutxieneko soldaten zenbatekoak aipatu zituen. Baina, esan behar da ere Gipuzkoan eta Lapurdin zein gizarte zerbitzu dauden. Iparraldeko edozein biztanlek zahartzaroan Gipuzkoara etorri nahi duela aitortzen du. Datuak ezin dira banaka hartu, bere osotasunean baizik. %80an ados bagaude nekez esan daiteke EAJ eskuina dela. Bere diskurtsoan kontraesanak izan ziren. Jon Lasak balorazio sindikala egin zuen balorazio politikoa egin beharrean.

EAEko legebiltzarkide Jon Salaberriak, honela esan du ARGIAri berriki: "EAJri agortu zaizkio erdibideko aukerak".

Hori muturrean dagoenak bakarrik esan dezake. EAJk 100 urte luzeko ibilbide jakin bat dauka. Arazoa da bakoitzak bere burua non duen eta kokapen horretatik besteak non ikusten dituen. EAJ abertzaletasunaren erreferente eta lider nagusia izaki, deigarria da jende horrek gu horrela ikustea, perspektiba arazo izugarria daukate. Jon Salaberriak ziklo politiko berri baten atarian gaudela esan nahi badu, bada, dudarik gabe. Baina aurrerantzean ere gure erreferenteak berberak izango dira: giza eskubideen eta herritarren borondatearen errespetua. Ziklo berri horretan, herri hau abertzaletasun demokratikoak lideratua izango da eta gizartetik lideratu ere. Abertzaletasun demokratikoak mahai gainean jartzen du egin asmo duena, eztabaida irekian. Ziklo berri hori ere, iraganean egindakoaren balantzea egin ondoren egingo du EAJk. Baina, dirudienez, sektore abertzale bat, berriro ere, gure proiektua porrotera kondenatu nahian ari da. Kontrara jokatzuz, armen itzalpean eta gizarteak irabaziko duen alternatibari alternatibarik eskaini gabe. Izugarria da hogeita bost urte pasa direnean, oinarritzko eskema berdinarekin aritzea. Sektore horretan, bizi dugun egoeraren ondorioak aztertzeke jenderik ez izateak txundituta uzten nau: erdibideak, fronteak eta horrelako hitzekin segitzeak atentzioa ematen dit. ■

dek

dek

urriaren
26an

dek egund

gure herrian, gure
hizkuntzan

haur jolasak, bertsolariak, sorkun, trikitilariak, azoka, **neubat**,
bakarrizketak, **takolo pirritx eta porrotx**, herri bazkaria,
kontrairo, puzgarriak, euskaltegien arteko herri olinpiadak, gaiteroak,
anastua, abentura kirolak, taloak, fanfarreak, **zein**, tabernak, karpa,
banda batxoki, herri kirolak, sorpresak ...

EUSKARA

ARGIA

Europako itsasontzigintza krisian dago, eta krisi hori areagotzen ari da Korearen eta Asiako beste herrialde batzuren bidegabeko lehiarengatik. Horiek horrela, SEPI fundazioko arduradunek diote Europan akordio batera iristeko aukera aztertzen ari direla, Europako ontzigintzaren kontsorzio bat sortzeko xedez. Horretarako eredia Airbus litzateke, Europako hegazkingintzaren kontsorzioa. Hala, Sestaoko La Navalek ontziola itsasontzi militarren eraikuntzara moldatzeko aukera izango luke.

Asiaren lehiak Europako ontziolak batu ditzake

DAÑIEL UDALAITZ

EUSKAL SINDIKATUEK ez dute horretan sinesten, eta, batez ere, uste dute ez duela balio Sestaoko La Naval ontziolari konponbide bat ez emateko ihesbide moduan. Ez da, hala ere, ez zurrumurrua, ez espekulazioa. Jose Antonio Casanovak berak esan du, Izar ontzioletako presidentek (eta talde horretakoa da Sestaoko La Naval ontziola). SEPI fundazioa aztertzen ari da "Europan itsasontzigintzako kontsorzio bat sortzeko aukera, Airbusekin edo EADS enpresarekin egin zen moduan. Kontsorzio horrek biltzen ditu Europako hegazkingintzako enpresa garrantzitsuenak, eta egundoko arrakasta izan du, hain ikusgarria, non Airbus Europako hegazkingintzako enpresarik garrantzitsuenak baita eta berealdiko arrakasta izan baitu". Euro Navy bat edo horren antzeko zerbait izan liteke etorkizuna, baldin eta Bruselako politikariek ulertzen badute ontziolak zer planteatzen ari zaizkien. Kontsorzio horretan sartuko lirateke Espainia, Frantzia, Italia eta Alemania. "Erabakia -dio Casanovak- politikoa da, oso argi daukat hori. Horrelaxe jaio zen Airbus".

Zergatik Astilleros Españoles (horren barruan zegoen garai batean Euskalduna ontziola, doikuntzak direla eta desegina, eta hor jarraitzen du gaur egun Sestaoko La Navalek) eta Bazan enpresak proposatzen dute Europa mailako bat-egite hori orain, Espainiako ontzioletan hainbat doikuntza eta enpresen bat-egite gertatu ondoren? Europako ontziolak ere

Asiaren lehiak eragindako egoera noiztzen ari ote dira ba?

Asiaren lehia

Une honetan, Sestaoko La Naval, itsasontzi zibilen eraikuntzan espezializatua, lan kargarik gabe dago, Izar taldeko beste ontziola batzuen gisan, eta hainbat mobilizazio ari dira gertatzen horregatik. Arrazoia? Bakarra ez bada, Izar taldeko arduradunek ematen duten arrazoirik garrantzitsuenak, beharbada,

merkatu galera da, gehienbat Korearen eta Japoniaren lehiak dumping delakoren bidez gertarazia, prezioak jaisteko praktika desleial hori ez baita nazioartean jazartzen.

Korea dumpingeko eta prezioak beharrezko politika ari da eramaten, negozioa bereganatzeko, duela hogei-ta hamar urtetik hona. Txina ere hasia da gauza bera egiten, enplegua masiboki sortu beharra baitauka, eta Japonia ere politika horretan murgil-

Sestaoko La Naval aztertzen ari da barku militarren eraikuntzara moldatzea

Astilleros Españoles eta Bazan enpresak Izar taldean bat egitea 1999an pentsatu zen eta 2000. urtean erdietsi zen. Horrela sortu zen Europako bigarren ontziolarik handiena, 11.000 langile ditu, eraikuntza berrietarako zortzi ontziola (horien artean, Sestaoko La Naval, 1.200 langilerekin), konponketetarako lau zentro, propulsioko eta energiako hiru fabrika eta arma sistemen eta armamentuen kontrolerako hiru fabrika, Izar ontzigintza taldeko arduradunek berek diotenez.

Kontratazio zibilen kopurua txikia bada ere, militarrena oso ongi doakie. Gaur egun, Ferrolen, hiru fragata F.100 ari dira eraikitzen Espainiako Armadarentzat eta bost fragata F.310 Norvegiako Armadarentzat. Cartagenan, bestalde, bi mina bilatzaile ari dira eraikitzen Espainiako Armadarentzat, bi itsaspeko Txilerentzat eta Malaysiarentzat. Eta bi proiektu handi dituzte begiz jota: bata "L-L" hegazkin-ontzia, 30.000 tonakoa, "Proiektzio Estrategikoko Itsasontzia" deiturikoa eta 400 milioi euroko kostua duena, eta bestea Taiwanentzat zortzi itsaspeko konbentzional eraikitzeko aukera.

Testuinguru horretan, ARGIAk jakin duenez, Sestaoko La Navaleko arduradunak aztertzen ari dira ontziola hori egokitzeko eta moldatzeko aukera, itsasontzi militarren eraikuntzan

ere parte hartzeko, gaur egun lan kargarako aukera handiagoa eskaintzen baitu.

LUIS JAUREGALIZO / ARGAZKI PRESS

du da, hasia baita prezioen lehiako egoera hori ezin jasaten. Datu argigarri batek baieztatzen du Europako eta Euskal Herriko ontziolentzat hain arriskugarria eta kaltegarria den egoera hori: azken boladan eraikitako gas kargako 70 itsasontzietatik, gehienak korearrek eraiki dituzte, prezioak jaisteko politikaren bitartez. Gas-ontzi bat eraikitzea, orain bost urte, 240 milioi euro kostatzen zen; gaur egun, ordea, 152 milioi euroko prezioan egiten dute.

Ontzigintzako adituek diotenez, ezin pentsatuzkoa da korearrek eta txinatarrek lehiari jardutea ontzi sinpleagoen eraikuntzan, ezberdinak baitituzte enpresa egiturak, lan kostuak, lanaldiak eta produktibitatea. Baina kasu batzuetan defenda gaitezke, ontzi bereziak eraiki behar direnean, alegia: oso teknologia exigentea itsasontziak, plataforma sofistikatuak, megayateak eta, oro har, goi-mailako teknologia behar duten guztiak edo barku militarrek, azken generazioko teknologia behar baitute.

Testuinguru horretan, Izar taldeak, Bazan (barku militarren eraikuntza) eta Astilleros Españoles (barku zibilen eraikuntza) enpresen bat-egitetik sortu baitzen, aurreikusia

zuen arlo zibilean negozioa egitea, gas kargako ontzien eraikuntzarekin. Zortzi gas ontzi kontratatze-ko aurreikuspena bazuen ere, azkenean, bost baizik ez zituen kontratatu. Horrek esan nahi du, kontratazio zibilen kopurua, %75 jaitsi dela. Ondorioz, taldearen fakturazio glo-

arduradunak European ontzigintzako kontsorzio moduko bat sustatzeko ideia ari dira lantzen, hegazkingintzako etsenpluari jarraituz. Euronabalen gisako bat litzateke, Europako

Azken boladan eraikitako gas kargako 70 itsasontzietatik, gehienak korearrek eraiki dituzte, prezioak jaisteko politikaren bitartez. Gas-ontzi bat eraikitzea, orain bost urte, 240 milioi euro kostatzen zen; egun 152 milioi euroko prezioan egiten dute

bala ere proportzio horretantxe beheratuko da. Horra hor zergatik Izar taldeak ez dituen beteko 2003. urte honetarako zituen aurreikuspenak, zeroko mozkinak aurreikusten baitzituen, eta, aldiz, 90 milioi inguruko galerak izango baititu. Guztia ere, alderdi negatibo horiek gorabehera, Izar taldearen oraingo eskarien kopurua 3.000 milioi eurotik gorakoa da.

Gauzak horrela, Izar taldeko

ontziola nagusiak integratuko lituzkeena. Izar taldeko presidentek berak, Jose Antonio Casanovak, oraindik orain adierazi du, "Europak neuririk hartzen ez badu, Bruselak doikuntza gehiago egitea pentsatzen badu, konlehiarekin itsuturik, ontziolak pikutara bidaliko ditu, ez Espainiakoak bakarrik, bazik eta industria horretan pisua duten Europako guztiak: Italiakoak, Frantziakoak, Alemaniakoak eta abar". ■

BESTE ERASO BAT

Indefentsioa, etsipena eta protesta

JON URBE / ARGAZKI PRESS

Otsaileko 'Egunkaria' ren aurkako operazioaren bigarren kapitulua bizi du egunotan euskal kulturaren munduak. Bitartean, Guardia Zibilarren galdeketa ziegetako infernua ezagutu dute zortzi atxilotuek, otsaileko torturaren itzala inoiz baino presenteago denean. Zer egin eta nola defenditu halako erasoetatik? Hori da erantzun zehatzik gabe eta hitzetik hortzera dabilen galdera nagusia.

XABIER LETONA

TRISTURA, EZINTASUNA, etsipena. Hiru ezaugarri horiek ziren Guardia Zibilarren operazioaren ondorengo orduetan Martin Ugalde Kultur Parkean egin zen lehen protesta ekitaldiaren eguratsean. Ordu batzuk lehenago, Martin Ugalde Kultur Parkea, 'Egunkaria' eta Elkar-Zabaltzen enpresetako zortzi lagun eraman berri zituen Guardia zibilak: Juan Mari Larrarte, Joxe Mari Sors, Mikel Arrizabalaga, Angel Ramon Diez, Mikel Sorozabal,

Amando Hernandez, Mikel Azkune eta Xavier Legarra. Aipatutako etsipen kutsua ez da bakarrik kronikagile honen usaimenak harrapatutakoa, bai bilkuraren ondoren eta baita ondorengo egunetan ere batek baino gehiagok zuen ikuspegi bera. Donostiako manifestazioak ere bazuen tristura doinu hori, bere hasierako lerro eta metroetan behintzat.

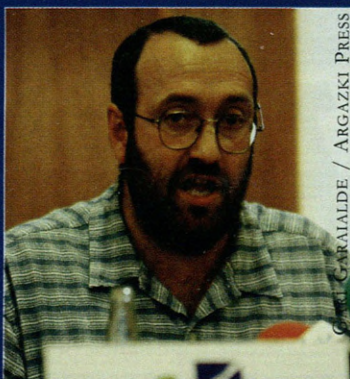
Otsaileko operazioak amorrua piztu zuen lehenbiziko egunetan eta hori

nabarmen sumatzen zen Donostiako kaleetan. Artean, atxilotuen senide, lankide, lagun eta protestan parte hartzen zutenek nekez imajina zezaketen euskal kulturaren horren ezagutuak eta errespetatuak ziren pertsona haiek bizitzen ari ziren infernua. Oraingoan, ordea, hainbestetan entzun eta irakurritako tratatu txar eta torturak lehen minututik irudi bilakatu ziren gehienek buruetan. Ikuspegi aldaketa hori agerikoa izan da Juan del Olmo epaileak

Iñaki Lasa, Kontseiluko ildo politiko eta instituzionaleko arduraduna «Koiunturazko erantzunak ez dira aski egoera honi erantzuteko»

Zein da Kontseiluak deitutako manifestazioari buruzko zure balorazioa?

Oso pozik gaude, espero genituen erantzuna eta babesa jaso ditugu. Baina koiunturazko erantzunak ez dira aski egoera honi erantzuteko, euskalgintzak ezin dio jazarpen honi aurre egin, gure txikitasunetik ez dago estatuaren aldetiko eraso honi erantzuterik. Erantzun estrategiko bat artikulatu behar dugu, eta bertan eragile politikoek, sozialek eta instituzionalek parte hartu behar dute ezinbestean. Bestela, ezingo dugu euskalgintza babestu.

GIL GARCIALDE / ARGAZKI PRESS

Baldintza onenetan euskararen normalizazioaren lana konplexua da, gora-behera handikoa, gizarte osoa hartzen duena. Erasopeko baldintza hauetan, berriz?

Baldintza hauetan ez dago lan egiterik. Haatik, azken manifestazioak erantzun estrategiko hori artikulatu ahal izateko indar nahikoa badagoela islatu du. Kontseilutik indar hori errealtate bihurtu nahiko genuke egoera hau gestionatzeko. Aipatutako eragile horiekin guztiekin estrategia hori artikulatzeko lanean ari gara.

Bigarren eraso honek nola eragin dezake Kontseiluaren lanetan?

"Egunkaria"ren aurkako eraso handia izan zenean, eragile hauei gure proposamena helarazi genien, eta bigarren eraso hau etorri den garaian lan horretan ari ginen. Dagoeneko euskalgintzan ari garen enpresa eta taldeen artean eztabaida prozesu luze bat garatu dugu. Prozesu eta bide horrek beharko lituzkeen estrategiak diseinatu ditugu Kontseiluan. Bigarren eraso honek epeak azkartzea espero dugu, ondo bidez, datozen hilabeteetan erantzun artikulatu bat plazaratuko dugu.

Noiz arte manifestazioak eraso hauen aurrean? Ez al da beste erantzun moduko bat behar?

Kontseiluaren ustez eraso guztiek erantzun bat behar dute, eta era berean, koiuntura gainditu beharra dago.

Halaber, egia da, euskaltzaleen artean ezberdintasunak daude, baina jazarpen honen aurrean gehiago da batzen gaituena desberdintzen gaituena baino. Uneon, euskalgintza bizitzan ari den egoera itogarri honen aurrean ezberdintasunek ez dute honenbesteko garrantziarik, hil ala biziko egoera bizi baitugu. Egoera honi aurre egiteko norberak bere desberdintasunetatik ere eutsi egin behar dio. Era berean, espazio bateratu bat bilatu eta estrategia zehatz bat artikulatu behar dugu, batzen gaituen horren baitan zerbait artikulatzeko

gauza izan behar dugu. Kontseiluak ez du euskalgintza uniformatu bat nahi, ez gizarte uniformatu bat, gizarte anitza, ezberdina eta bere ezaugarri guztiekin baizik. Kontseiluak kohesioaren aldeko ildo hori lantzean ez du inoiz euskalgintzaren mugimenduaren uniformetasuna bilatu. Aitzitik, ezberdinak garela aitortuz, denontzat egokiena dena bilatzen ari da Kontseilua.

"Gora Euskal Herri euskalduna. Euskarari bai!" izan da manifestazioaren lema. Helmuga horretara iristeko bitarteko lema estrategikoa falta al du euskalgintzak?

Lemaren inguruan eztabaidak izan dira eta, beharbada, bere zergatia azaldu beharra dago. "Bai euskarari" ez da "ez erdarari". "Gora Euskal Herri euskalduna" ez da "Euskal Herri erdalduna behera". Guk lema edota mezu hori euskararen defentsa ideiaaren inguruan artikulatu nahi izan dugu, babesa ideiaaren inguruan. Tinkotasuna adierazteko unea izan da, prest gaudela aurrera egiteko eta badugula helburu bat. Helburu hori lema horretan laburbil daiteke. Autoafirmazio ekintza bat burutu nahi izan dugu. Horrela ulertu behar da mezua, denon helburua laburbiltzen duena. Adibidez, "Bai euskarari" mezua errazagoa da, baina egoera hau ez da "Bai Euskarari" bakarrik esateko, haratago joan behar dugu. Lema estrategiko bat behar ote den? Ados. Artean, Euskal Herri euskaldun horretara iritsi baino lehenago beste etapa batzuk burutu behar dira, bide horretan hainbat urrats teorizatuta dago dagoeneko.

Mikel Asurmendi

berak agindutako bigarren operazio honetan.

Gai eta hari ugari atera dira ehunka iritzi eta ikusmoldeetan, bizi dugun labirintoan beste barne labirinto bat osatzeraino. Ikuspegi adinako aterabideak dituen labirinto horretan, dena den, bazen otsailean eta bada urrian galdera nagusia: nola saihestu halako egoerak?

Nola babestu euskal kulturaren esparruan diharduten enpresak halako eraso juridiko-politikoetatik?

Erantzun zehatz eta eraginkorrik ez da, ordea. Epe motzean labirintoak ez du aterabiderik eta erasotuak bizkarretatu beharko du ondorioaren zama, gizartearen gehiengoaren berotasun eta elkartasunarekin, baina funtsezko-

ak diren oinarri ekonomiko eta baliabiderik gabe. Alegia, aurretik izandako kolpe judizialak errepikatuz gero, nekez ikusi ahal izango genukeela 'Egin'en edota 'Egunkaria'ren hirugarren bertsiorik kalean, gutxienez epe motzean. Bistan da sosak mugatuak direla eta ez balira ere egungo egoeran antzua dela zulo handia duen poltsa

JUAN CARLOS RUIZ / ARGAZKI PRES

Elkar-Zabaltzeko langileak urriaren 16ko elkarretartzean, enpresaren aurrean.

betetzen saiatzea, antzua dela Sisiforena errepikatzea. "Gara"ren egoera haritxo batetik zintzilik da uztailaz geroztik, eta askok sumatzen du oraingo Del Olmoren jokaldiak aurrera begira 'Berria' duela helburu hurbilene-takoa. Enpresa jarraipenaren miaketa lanak aspaldi hasi bide dira.

Bigarren aterabidea akordio politiko-sozial zabalarena da, eta zenbat eta zabaloago are eta eraginkorrago. Zeresanik ez, honek gaur egun bizi den gatazka bortitza geldiarazi beharko luke, hainbatetan aipatutako konfrontazio demokratikoari paso emanez. ETA desagertzeak edo gelditzeak ere eraso hauei aitzakia kenduko liekeela esan izan da, ez arrazoi faltarik gabe gainera. Edozein modutan arazo politikoak jarraitzen duen bitartean eta egoera tenkatzen den bakoitzean Estatuak beste aitzakia batzuk ere bilatuko lituzke euskal kultur munduaren aurka-ko erasoei jarraitzeko. Ibarretxe planarekin gertatzen ari den guztia da horren adierazle esanguratsuen; ETArekiko gaitzespenetik eginda badago ere, espainiar nazionalismo handi eta berriaren argudioetan argi ikus liteke arazoaren muina espainiar eta euskal gehiengoaren artekoa dela, haien ikuspegian behintzat. Baina egia da, halaber, ETarik gabe, eta Europan bereziki, Espainiak ere korapilatsuago izango lukeela urteotan eta egunotan bizi diren tankerako jokaerak justifikatzea.

Era batera ala bestera, agerikoa dena erasotua den munduaren ahultasunarena da. Euskaltzaletasuna eta euskal kultura ahulak dira, baina baita egun EAE ordezkatzen duten instituzioak ere, seguruena instituzio horie-

tako kudeatzailerak nagusienek pentsatzen dutena edo irudikatzen dutena baino ahulago. Industria eta etxegintzan indartsua izatea erdipurdikoa bilakatzen da norberaren nortasun eta oinarritzko eskubideak defendatzeko aukerarik ez dagoenean. Nola liteke, bestela, epaile soil baten sinadurak Jaurilaritza, Eusko Legebiltzarra edota hiru diputazioak baino indar handiago izatea?

ETArekin harreman maila desberdinak izatearen akusaziopean azken urteetan begiz jota direnen zerrenda amaigabeak egiteaz gero eta aspertuago eta beldurtuago daude euskal kulturaren protagonista nagusienetakoak. Egunerokoan jarduteko baldintza estuetan dabilenak ETA finantzatzeko duela entzuteak barregura emango luke atzetik Estatu handi eta erasokor baten esku beltza ez balego. "Egunkaria"ren aurkako bigarren edizio honetan, Elkarlanean Fundazioak ordezkatzen duen guztiari ere eraso egin zaio, euskal kulturaren talde indartsuenari iragarritako kronika zehatzaren berri emanez.

Zuzenbide Estatuaren errugabetasun printzipioa

Euskal gizartearen gehiengoaren begietara Espainiako justiziak ez du sinesgarritasunik, eta egunetik egunera gutxiago. Dagoeneko ez dira ezker abertzalea eta euskal kultura bakarrik susmopean jarri eta zigortutakoak, Eusko Legebiltzarra eta bere agintari gorenak auziperatze bidean dira, eta Ibarretxe Lehendakaria bera ere deabrua bailtzen buztan eta guzti irudikatzen dute Estatuak komunikabide nagusienek.

Mota guztietako susmagarri eta atxilotuekiko errugabetasun printzipioa aspaldi txikitu dute espainiar agintari eta komunikabide nagusienek. Ia atxilotuta guztietan gertatzen den zer-bait da, eta areago hauek kualitatiboki edo kuantitatiboki esanguratsuak direnean.

Hala eta guztiz, Estatuaren jokaeraren apologia etengabekoa egiten duten euskal komunikabide filialek, euskal herritarren errugabetasun printzipioari baino zuzenbide estatuaren errugabetasun printzipioari ematen diote garrantzi handiagoa. Hau da, Estatuak ia edozer gauza egiteko eskubidea du, berme demokratiko guztiak dituelako eta hori zalantzan jartzen duena, edo ETArekin ingurunean jartzen da, edo fronte nazionalistaren ikusmoldera makurtzen da, edo atxilotuta egoera hauek baliatu nahi ditu euskara eta euskal gizartea ikuspegi sektario batetik eraikitzeko. Berdin da 'Egin' itxi eta bost urtera Auzitegi Nazionalak berau berri zabaltzeko aukera ematea; berdin dozenaka atxilotu kargurik gabe aske gelditzen badira; berdin 'Egunkaria' itxi eta handik zortzi hilabetera Iñaki Uribe, Xabier Oleaga eta Xabier Alegria oraindik kartzelan badira; berdin tortura salaketak etengabekoak badira; berdin da euskal gizartearen, erakundearen eta nazioartean torturaren gaiaz arduratzen diren erakundeek salaketa horiei sinesgarritasuna ematea; berdin da Gipuzkoako Diputazioak Del Olmo epaileak atxilotuen enpresei egindako iruzur fiskalaren salaketa gezurtatzea... ETArekin aurkako ekimenek hori eta batek daki zer gehiago ere justifika dezakete, eta, akatsak akats, zuzenbide estatuak zutik dirau. Zuzenbide estatuari dagokionez, pertsonen errugabetasun printzipioa eta Estatuaren errugabetasun printzipioa eskatzen dutenen artean banatzen da egun euskal gizartea.

Gaur egun ez da nahiko susmagarri diren enpresa guztiek agintari judizialen aurrean beren jardueraren eta finantzien ateak parez pare zabaltzea: besteak beste, Jose Mari Sorsek eta Elkar-Zabaltzen taldeak behin eta berriro egin izan dituzten ahaleginak alferrikakoak izan dira. Estatuak segurtasun indar desberdinen esanak eta ETArekin egiazko eta ustezko idazkiek esaten dutena da garrantzitsuenak.

Martxelo Otamendi, "Berria"ko zuzendaria «Estatu eraso baten aurrean gaude eta horrek estatu defentsa eta estrategiak eskatzen ditu»

Donostiako manifestazioa amaituta elkarriketatu genuen Martxelo Otamendi, osteguneko operazioan atxilotutakoek epaile aurrean deklaratu baino lehen. Manifestazioagatik poza eta esker ona adierazi zuen; lankide eta lagun atxilotuekiko, aldiz, kezka.

Euskalgintzatik beste ezer egitea zaila dela esaten da eta alderdi politikoen eta instituzioen babesa eskatu da. Zer egin behar dute? Zer egin dezakete?

Ez dugu hori guk bakarrik eskatzen. Jabetu behar dugu estatu eraso batean aurrean gaudela eta horrek estatu defentsak, estatu estrategiak eskatzen dituela. Badakit zaila dela, baina modu bat bideratu eta egituratu behar da berriro gerta ez dadin. Madrilek operazio bat inpunitate osoz egin eta kalkuluta dauka, asimilitatuta, gero manifestazio bat egingo dela. Gaur Donostia berriro gainezka jarri dute herritarrek, dirua eman digute egunkari berria egiteko, aurrera egiteko esaten digute... Baina guk ezin dugu bakarrik aurrera egin, parean Espainiako indar judizial, politiko, mediatiko eta polizialak baditugu. Euskalgintzak ezin du baldintza hauetan lanik egin. Zilegi da dagokionari babes batzuk artikulatzeko eskatzea. Beste pauso bat eman behar dugu, ahal dela denak elkar hartuta.

Zeren bila dabilta operazio hauekin? Noraino iritsi nahi dute?

Euskalgintzak amore ematea bilatzen ari dira. Herri honek bere buruari eman dizkion kulturaren zabalkunderako eta euskararen normalizaziorako egituren aurkako eraso da. Euskara aurrera atera nahi duen sektoreari gorriak ikustarazteko estrategia bat dago. Jomuga Martin Ugalde Kultur Parkea eta haren sustatzaile diren enpresak direla ematen du. Baina ez dut bazterten egitura horretatik kanpo dauden egiturak jotzea. Otsaileko operazioan "Euskaldunon Egunkaria"z gain, zeharka ARGIA, "Jakin", Herri Irratia eta ikastolak jo zituzten. Ez nuke etorkizun beltzaren iragarle izan nahi, baina adierazle hauek erasoak hemen geratuko direla pentsatzeko esperantzarik ez dute ematen.

"Berria" sortzean aipatu izan zen egokia ote zen egunkari berriak aurrekoaren zuzendari bera, admi-

AMAITA SAGASTI

nistrazio kontseilu beretsua izatea. Zentzu horretan har litezkeen neurriak zerbaitetarako balioko al lukete eraso hauen aurrean?

Erasoa ez da Otamendiren kontrakoa, eraso jardun baten kontrakoa da. Eta eraso horietatik libre dagoela pentsatzen duenak, ez dezala konfiantza gehiegirik har, hemen denontzako dago-eta. Eta arlo juridikoak ere ez du babeserako aukera handirik ematen.

Bide ofizialetik, Espainiak uzten duen zirrikitutik, atxilotuekin ahal den defentsa egiteaz gain, askoz gehiago

egiterik ez dago. Bide judizialetik egin daitekeen bakarra Euskal Herriko epaileak Madrilgo intsumisioa planteatzea da, Madrilgo aginduak bideratuko ez dituztela esatea. Hori enfrentamendua, kontraerasoa izango litzateke. Eta hori da politiko batzuk esaten ari direna, eusteko garaia pasa dela eta kontraerasora pasatzeko garaia dela.

Ostegun goizeko operazioaren berri izatean, zer etorri zitzaizun burura?

Bartzelonan harrapatu ninduen eta bueltako bidaia aurreratu behar izan nuen. Bi bizipen izan nituen. Batetik, nire bila ere etorriko ote ziren. Bestetik, atxilotutako lankide eta lagunek jasoko duten tratua beldurra hor dago. Aurrekariak baitaude, eta ez bakarrik gure kasuan. Prest egon beharko dugu gauzarik gogorrenak entzuteko. Aurrera egin beharra berretsi da, "Berria"ko langileek ostegunetan bertan lanean jarraitzeko konpromisoa adierazi zuten. Baina noiz arte jarraitu daiteke horrela?

Guk dakiguna egiten jarraituko dugu. Askoz gehiago egiterik ez dugu eta, gainera, ez dakigu. Gure lana, azken batean, komunikabideak lantzea da. Babesaren beharra gizarteratu behar dugu, atxikimendu humanotik babesera pasa behar dugu. Azken batean, gu, euskalgintza, enpresak ere bagara, gerenteak, langileak, komiteak daukagu, zergak ordaintzen ditugu, lanpostuak sortzen ditugu, eta Euskal Herriko ekonomiaren parte bat gara. Ez da euskalgintzaren kontrako eraso soilik, enpresa batzuen kontrakoa ere bada.

Nagore Irazustabarrena

Azken urte luzeetan ARGIA ere behin baino gehiagotan agertu da susmagarrien zerrenda horietan eta, dagozkion legezko bideak erabiliz eta dagokion lekuan, argi utzi izan du ez duela ezer gordetzeko eta bere etxeko ateak zaba-

lik dituela behar diren azterketak egin eta behin-betiko susmagarrien zerrenda eta ikerketa horietatik albo batera uzteko. Beldurra, ezintasuna eta indefentsioa da euskal kulturako sektore zabaletan hedatu diren sentipen nagusiak, seguruenik Madrilgo zenbait

bulegotatik bilatzen diren helburu nagusietakoak, eta ez bakarrik euskal kulturari zuzendutakoak, egungo estatu quoa era batera ala bestera zalantzan jartzen duten guztiei baizik. ■

Irak inbadituz dolarrak euroa ahuldu nahi zuen

2000ko azaroan Irak bere petrolio dolarretan beharrean eurotan hasi zen saltzen. Ordudanik euroa %17an sendotu da eta dolarra beheraka hasi. Horri lotu dio Irakeko inbasioa AEBetako zenbait ikertzailek: amerikarrek Irak berriro dolarrera ekarri beharra zeukaten, petrolio duten herrialdeak "arrastoa sartze-ko".

KALIFORNIAKO Sonoma State University "Terminator" lehendakari duen estatuko 21 unibertsitateetako bat- ez da ikastetxe handia baina eza-guna bai AEBetan. Goiburu erakargarri bat dauka: "Unibertsitate Txikia, Ideia Handiak". Eta erakunde horren proiektuen arteko bat da Project Censored.

Proiektu honetan ari diren ikasle eta irakasleek komunikabide amerikar handiek asko lantzen ez dituzten edo espresuki estaltzen dituzten informazio lerroetan ikertzen dute. "Zera dago Project Censored-en sustraian: masa komunikabideek porrot egin dutela herritarrei beren biziatarako eta beren botoetarako garrantzia duten erabakiez informazioa ematerakoan". Interneten daukate ikerketa lerro eta materialak ipinita, eta urte bakoitzeko ikerketa lerro nagusiak urtekari banatan bil-tzen dituzte.

Une honetan zabalik dituzten 25 ikerketa lerroen artean 19.ak titulu erakargarri hau darama: "US Dollar vs. the Euro: Another Reason for the Invasion of Iraq". Izenburu erakargarri honek gure arteko egunkarietan behin edo behin aipatu izan den hipotesi bat gogorarazten digu; alegia, dolarraren eta euroaren arteko borroka izan daitekeela Iraken inbasioa esplikatzeke arrazoi nagusietako bat. Sonomako unibertsitateko ikasle eta irakasleek ordea hiru dokumentu interesgarriekin ilustratu dute posibilitate hau: "The Sierra Times", "Feasta" eta "The Nation" aldizkarietako analisiekin.

"Iraken bekatu ezkutua"

Nixon presidentek 1971n hartutako erabakiarekin hasi zen dena: urrearen estandarretik apartatu zuen dolarra, eta hau bihurtu zen

Artikulua idatzi nuen
garaian teoria hutsa zen
esatea Irak petrolio
eurotan saltzen hasteak
zerikusiren bat zuela
AEBek bere kontra
prestatzen zuen gerrarekin

petrolioaren salerosketarako neurri bakarra, baita munduko merkataritza osoarena ere. Erabaki horrekin, beste herrialde guztiei sekulako abantaila ateratu zieten AEBek. Izan ere, beraiek bakarrik inprimatzen dituzte billete berdeak (nahi adina

gainera), eta moneta kontrolatzearen poderioz munduko edozein produktu bezala beren zorak ere oso merke erosi.

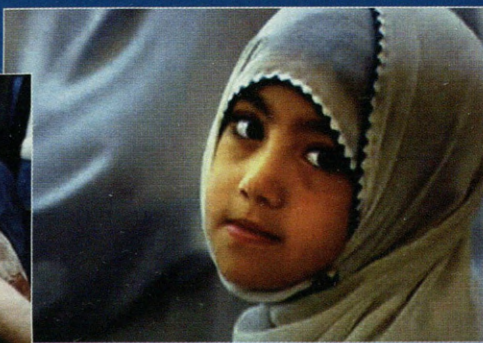
Arazo berri bat daukate ordea euroa sortu denetik. Dolarrak nagusi izaten segitu du Ameriketara eta Asia urrunean, baina euroa lekua kentzen hasi zaio Europaz gain Sobietar Batasun ohia, Asia zentrala, Ekialde Hurbila eta Afrikan. Horregatik hartu zuten hain gaizki amerikarrek Irak 2000. urtean bere petrolio salmentak eurotan egiten hastea.

Adituek diotenez, dolarraren balioa baino %40 gehiagotan dago kotizatuta, eta hau AEBen defizit komertzial izugarriari lotuta dago. Euro-guneak askoz defizit tikiagoak ditu, eta munduko merkataritzan gero eta zati handiagoa hartzen du. Denbora pasa ahala euroa egonkortzen ari da, eta gainerako herrialdeei dolarra ez den beste txanpon bat eskaintzen die salerosketetarako.

"The Sierra Times" aldizkari alternatiboan William Clark-ek "Iraken kontra datorren gerraren benetako arrazoiak" ipini zion izenburua bere ikerketari 2003ko otsailean, eta hau zioen bertan: "Nazio-arteko ordenuaren sekretu

Petrolio iturrien kontrolak eta moneten arteko borrokak eragin handia dute gaur geopolitikan eta gerra berrietan. Dolarrak eta euroak (irudietan Greenspan eta Duisenberg bi banku zentraletako buruak ageri dira) nagusitasuna dute jokoan. Fakturak irakiarrek ordaintzen dituzte egunero.

idatzi zuen Coilin Nunan-ek. Orain, analisisia eguneratzen lagundu die Project Censored-ekoei. "Artikuluak idatzi nuen garaian teoria hutsa zen esatea Irak petrolioaren eurotan saltzen hasteak zerikusiren bat zuela AEBek bere kontra prestatzen zuen gerrarekin. Gaur ere teoria bat da, baina ez du indarririk galdu Bush-ek egin dituen ikusita: Irak inbaditu, han bere agintea ezarri eta iragarri du munduan petrolioaren berriz saltzeko gai denean hori dolarretan bakarrik egiten duela".

Baina gainera, teoria horren beste ezaugarriak indarrean jarraitzen dute. AEBen defizit komertzialak handitzen segitzen du. Petrolio ekoizle gehiago ari dira eurora pasatzea aipatzen, tartean Indonesia eta Malaysia. Eta Iran aurrerago doa oraindik, bere salerosketak dolarretatik euroetara pasatzeaz gain eurobonoak erosten ari baita. Bera da gainera beste petrolio ekoizleak gauza bera egitera animatzen ari dena. Eta galdetzen du Coilin Nunanek: "Amerikarrak Iranen erregimena aldatu beharraz hain gogor mintzo direnean, gertakizun hauek kontutan hartu gabe ulertu behar al da? Hala dirudi, komunikabideek 'terrorismoaren kontrako gerra' eta dolar-euro gaiaren arteko harremana nola baztertzen duten ikusita".

Project Censored-ekoen ikerketa eta argudio sendoak ikusita, europar bat kezka honekin geratzen da: eta Irakeko inbasioa Europaren kontrako gerra baldin bada? ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

zikinetako bat zera da: planetako gainerako herrialdeek AEBei hegemonia galarazi diezaioketela denek batera dolarra beren estandarra izateari uko egiten badiote. Hau da Amerikaren Akilesen orpoa". Eta gaineratu zuen: "Iraken bezala nazioarteko kontsentsuaren kontra jokatzeko segitzen badu, beste guztiek herrialde delinkuente gisa ikusiko dute".

Zortzi hilabeteren buruan, Project Censored-ekoei beren ikerketa eguneratzen lagundu die William Clark-ek, eta Irakeko gertakizunek eta mundu osoan indartu den anti-amerikanismoak bere tesiak sendotu dituztela uste du berak. Petrolioaren ekoizten duten

herrialdeei epe laburrean eurora pasatzeko tentaldia hoztu badie ere, beste aldetik Europa, Errusia eta Txinaren arteko aliantzaren posibilitateak indarra hartu du. Clark-ek datozen gerrak petrolioaren eta petrolioaren ordaintzeko moneta inguruan izango direla segurutzat jo du, eta hori saihesteko munduko herrialde nagusien arteko akordioa behar dela dio: horiek dolarra eta euroa parekotasunean ipini behar dituzte munduko erreserba moneta legeaz, eta aurrera begira Asia urruneko yena eta yuana ere bai.

2003ko urtarrilean Irlandako "Feasta"-n "Petrolioaren, moneta eta Irakeko gerra" izeneko artikuluak

K A L I T A T E A

Produkturik
onenak,
MultiOpticasen

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Mikel Irizar

Bidea da soluzioa

Abisatu zuen Kavafisek: Itaka bera agian aurkituko duzu pobre, baina Itakarako bidaia luze eta beteak egingo zaitu jakindurian aberats. Poetaren argitan, ea zer ikasi dugun ibilbideko kaietan.

AJURIA ENEA

Estatutuaren aldekoak eseri ziren Ajuria Eneko mahaian, autonomia sostengatzen zuen gehiengoak. Kudeatzaile, jeltzaleak eta sozialistak, kide ohikoak Jaurlaritzan. Popularrak ez ziren beti eroso agertu, ezta EAkoak ere. Gutxiago nahi haiek, hauek gehiago. Kanpoan ezker abertzalea. Itun barrukoak demokrata, kanpokoak biolento. Hori zioen dotrinak. Ehunekotan, 80 barru eta 20 kanpo, apurra goitik behetik.

Itunak nahi izan zuen HB isolatu baina ezin. Ezker abertzaleak erakutsi zuen zein den bere indarra eta eutsi egin zuen, iraun. Hori bera izan daiteke ezker abertzalearen muga: eusten bakarrik jakitea, soilik irauten.

Ajuria Eneak berak ez zuen iraun. Istiluak gora behera, arrak joa zuen itunaren muina. Autonomia ez zen gehiago joko zelai komuna. Ardanzaren azken ahaleginak ez zuen inor konbentzitu. Akabo mahaia.

LIZARRA

Hurrengo bilgunea ustekabeen etorri zen, isil antzean egin ziren sukalde lanak. Lizarran agertu ziren elkarrekin alderdi politikoak, sindikatuak eta gizarte eragileak, Euskal Herri osokoak, abertzale guztiak bai baina ez guztiak abertzale. Eta adostu zuten aurrera egiteko tramankulurik sinpleena: eskubide guztien-ganako errespetua, egitasmo guztien aukera berdintasuna eta erabakia herritarren esku uztea. Edonork onartzeko modukoa, guztiek onartu beharrekoa.

Baina ez zuten guztiek onartu. Eta marra berria sortu zen: alde batekoek aitortzen zioten euskal gizarteari erabakitzeko eskubidea, besteak ez. Ehunekoak, oraingoan, 55 eta 45. Banaketa honek argi gorriak piztu zituen eta bistan da zer etorri zen gero.

Lizarrak ere ez zuen iraun. Berez demokraziatzko tresna soil zenari gaineratu zitzaion eraikuntza nazionalaren zama, eta aldamiok ezin izan zion guztiari eutsi. Baina hazia ereinda zegoen. Harrezkero, Lizarrakoek ez dute atzera egin, aurrera baizik.

ALBERTO ELOSEGI

ARRIAGA

Ulertu nahi bada Ajuria Enetik Lizarrarako ibilia, giltzarri da EAJk Arriagan egin zuen batzar famatua, eta han onartutako ponentzia, 'Ser para decidir' izen xelebrekoa. Bihurgune erabakigarria marraztu zuen alderdi abertzale nagusiak eta geroztik ezer ez da berdin izan euskal politikan. Zenbaitek uste zuen Lizarrako porrotarekin jeltzaleak kikildu egingo zirela, baina denborak erakutsi du aldaketa estrategikoa izan zela Arriagakoa.

Eta konstituzionalistek nahi izan zutenean Jaurlaritza eskuratu, nahikoa izan ziren Arriagako espiritua eta Ibarretxeren zintzotasuna eraso izugarriari aurre egiteko. Garaipen hark akuilatu zuen lehendakaria plangintzan hasteko.

Soluzioa ez dago bide amaieran,

bidea bera da soluzioa.

Euskal gizarteak ez du

konpartitzen Itaka bakarra,

eta inork ezingo du

berea inposatu

ITAKA

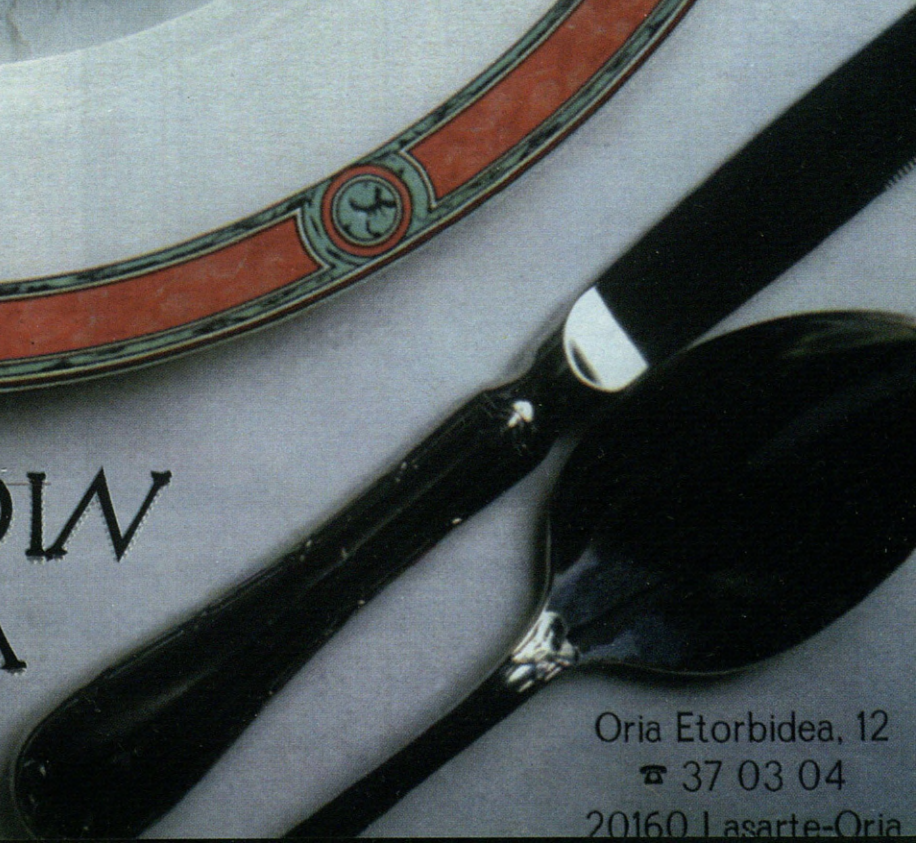
Ibarretxek bere plana aurkeztu du eta eragin hainbat mugimendu, txosten eta proposamen. Orain, sintesiaren garaia omen. Sindikatu abertzaleek erakutsi dute laguntzeko borondatea. Elkarrik nahi du gizartea mugiarazi prozesuan eragin dezan. Bideak zerbait irakatsi digu eta abian gara berriro, hurrengo kaiaren bila, Itakatik hurbilago.

Ez dezagun ahanzi, ordea: soluzioa ez dago bide amaieran, bidea bera da soluzioa. Euskal gizarteak ez du konpartitzen Itaka bakarra, eta inork ezingo du berea inposatu. Bidean zehaztu beharko dugu zenbat dagoen komuna, eta gainontzekoetan nola hartuko diren erabakiak, gaur garaile ez denak aukera izan dezan bihar nagusitzeko, gehienen borondateak bildu eta metatzeko gai den neurrian.

Ariketa honek egingo gaitu jakindurian aberats, elkar bizitzarako gai. ■

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

Lindar hizian

A row of seven white silhouettes of cowboys on horseback, positioned below the title. Each silhouette is slightly different, representing the individual members of the group.

2003 - 2004 DENBORALDIA

EUSKAL TELEBISTAK aurkeztuta

**XABIER
EUZKITZE**

**KLAUDIO
LANDA**

**ANA
URRUTIA**

**FELIX
LINARES**

**JULIAN
IANTZI**

**IBAN
GARATE**

**IÑAKI
LOPEZ**

denboraldi berrian ZINEMA, INFORMAZIOA, KIROLAK, LEHIAKETAK, TELESAILAK, DOKUMENTALAK eta askoz ere gehiago